This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

**Usage guidelines**

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

**About Google Book Search**

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

EK GENT
Digitized by Google

Cl. B. I.
19.7. 10
R P620
Digitized by Google

# NAUWKEURIGE TYDTS-REKENINGE, OFTE ONDERZOEK VAN JUPITER.

De Twaelf Maenden ondervragende, hoe de Menschen den TYD in elck van deze hedendaegs besteden: Getrokken op eenen Profytigen zin, te weten, op dat alle menschen, die zig in eenige Zonden het gepasseért Jaer bevonden hebben, het nu-tegenwoordig Jaer zig zouden begeven tot eenen Christelijken Handel en Wandel: Voorgestelt op de Nederduytsche Rym-maet, en met verscheyde aengename Gedagten tot iders vermaek en Ziels-profyt verciert:

*Door J. A. F. PAUWELS.*

T' ANTWERPEN,
By J. P. DE CORT, Boek-verkooper op de Lombaerde-vest in den gulden Bybel, by de Cammme straet.

Digitized by Google

## V E R I T A S.

*Quem mihi dabis, qui Diem æstimet? magna vitæ pars elabitur malè agentibus, maximâ nihil agentibus, tota aliud agentibus.* Seneca.

## *W A E R H E Y D.*

Waer zult gy imand vinden, die den Dag in weerden houd? een groot deel van het leven gaet voor by met kwaed te doen, het grootste deel met niets te-doen, het geheel leven word versleten met iet anders te doen, als het behoorde.

Digitized by Google

# VOOR-REDEN
# TOT DEN LEZER

*Waer in de vrugt der Poësie aengetoont word tot meerder verrigtinge.*

DE *Poëten* zyn een soort van Schrijvers; de welke ( al-is-het-dat sommige de Digt-konst onprofijtig agten te zijn; by gebrek van kennisse ) allen Lof en Eer verdienen, is 't dat sy deze Konst nae haeren eysch tragten uyt-te voeren: hunne Schriften zyn vol zoete en aengenaeme trekken, door de welke sy het menschelijk hert tot zig aenlokken, hunne poogingen zijn bekwaem om het alderbitterste doen smakelijk te worden, ende hunne redenen zoo doordringende, dat ook de koudste gemoederen tot een goed en Christelijk leven worden opgewekt: voegt daer by eene wonderlijke maniere van hunne woôrden by-een te knôopen ende eene zoete invloeyinge, door welke sy de Minnaers

Digitized by Google

der Poëſie zoo zeer tot zig trekken, dat deze voor goede ende Reden-ryke Digters eene eeuwigduerende agtinge komen te dragen, hun alle eere ende liefgetalligheyd, alle jonſt en vervoorderinge, waer het hun mogelijk is, bezorgende: Tot blyk van mijn zeggen brenge ik hier te voorſchyn den luyſter der Digtkonſt, den roem van *Parnaſſus*, den aenleyder der wel-bedagte Poëten *Virgilius Maro*: wat heeft dezen niet vermôogt door ſyne doorvrogte Poëmata? wat al Lof ende grootagtinge heeft hy zig niet bereyd? al was hy eenen geringen herder ende van alle ſtaetzugtigheyd vervremt, men heeft zig evenwel niet geſchaemt zoo ſlegten man van ſtaet aen eenen *Auguſtus* voor te ſtellen om aldaer ſijne welbekende Wetenſchap in meerder luyſter te doen uytſchynen: Hy dan ſijne Konſt loffelyk vervoorderende en bequâemer gemaekt hebbende, heeft daer over eene eeuwig-duerende grootagtinge by *Auguſtus* bekomen, zoo verre, dat hem vele andere, nogtans meerder in verdienſten, hier in moeſten wyken: wat zal ik zeggen van den Roemrugtigen Naem die hy by de Naerkomelingen verovert heeft? tot heden-toe kan zig niemand genoeg over ſijne geeſtrijke Veerſen verwonderen, die zoo vol kragt zyn, dat die wynige woorden van zeker Geboorte zang, *Magnum Jovis incrementum*, van niemand bekwamelijk konnen doorgrond worden, zoodanig, dat wynige

Digitized by Google

Letters van syne Veersen genoeg zyn om een geheel Poëma uyt te smeden: waer uyt volgt dat zoo grooten Poëet nog hedendaegs (wanneer nogtans deze Konst als begraven ligt) in groote weerde gehouden word, welkers naem, *Dum stabit machina mundi*, *zoo lang de wereld zal staen*, zal dienen tot een Pronkjuweel der welgegronde en profytige Dightkonst: ik bekenne dan, dat hy met regt den naem van Arts-Poëet, als zynde den *Coryphæus* van alle de andere, mag voeren, zoo om sijne weldoorknede gedachten als majestueûze Voetmaet; maer het is niet min waer, dat vele andere Poëten, bezonder van de twee laeste Eeuwen, hem al-verre overtroffen hebben, ten opsigte dat sy, niet zoo zeer die uytwendige trotsheyd van woorden betragt hebben, als bezorgt zyn geweest om door oversuykerde gedagten de bitterheyd des Aerbyds en tegenstryd der Deugd smakelijk te maken: 't is wel waer, dat men eertyds by vele Volkeren, maer bezonderlijk by de Romynen, de valsche Goden verschyde Lof en Eerbiedgezangen was gewoon op te dragen, zeer dikwils ook verzoen-gedigten, om de jonst der zelve wederom op zig te trekken: want de voorzeyde Romijnen, alhoewel eenigen tyd te voren van de *Poëtica* vervremt, namen binnen wynige jaren zoo zeer toe in deze wetenschap ende korts-daer-naer in de grootagtinge der zelve, dat sy aen de bequaemste

Digitized by Google

Digters den Lauwerkrans van eer ende geluksbiedinge toerykten: dog wy beter onderrigt en meer bezorgt zynde om de goede Zeden in hunnen vollen glans te bewaren doen ons uyterste best, om iets aen den dag te brengen, het gene door syne vermakelijkheyd stigt, ende door sijne stigtbaerheyd vermaekt: dit heeft op de twee laeste Eeuwen genoegzaem gebleken, alswanneer ons *Belgium* zoodaniglyk heeft uyt-geschenen in luyster der. Poësie, dat'er verschyde bekwaeme. Oeffenaers der zelve met groote vrugt, zig alsdan in zulke welgefondéerde Konst hebben gethoont zoo vele lichten te zijn, door de welke de ongeoeffende in de Letter-konst zoo-danigen voortgank begonsten te doen, dat sy, alle tegenstrydigheyd ter zyde stellende, de hand aen 't werk hebben geslagen, om insgelijks zig mede-litmaet van zoo profytige oeffening te maken; de Naemen van de Bezonderste, en Die eenen eeuwig-duerenden Roem door hunne Poëmata bekomen hebben alhier te vermelden, schynt een werk en van aerbyd en van langdurigheyd van tyd; eenen *Sidronius Hosschius*, eenen *Hermannus Hugo*; eenen *Levinus de Meyer* alle dry Uytmuntende Poëten hebben geleert en Christelijk geschreven ende aen de Societyt zoodanigen grooten Naem bezorgt door hunne doorvrogte Konst-stukke, dat deze dry alleen (vele andere, ook zeer goede Poëten daer latende) de Poëtica als hervormt ende

Digitized by Google

teenemael op-geheldert hebben. Uyt dit alles is te besluyten dat de Poëten voor wyze ende bekwaeme Mannen, zeer dienstig om de Jonkheyd met vrugt te oeffenen, ende de geregeltheyd van manieren in te planten, moeten gehouden worden, het welk zoo veel te waerschynelyker is, als sy dan met meerder yver en goeden voortgank geschreven ende hunne Veersen in't ligt gegeven hebben, zoo dat sy zelfs tot beschermers hadden de grootste Monarchen van het Land. *Carolus Magnus* hadde dusdanige genegentheyd tot de Poësie, ende hield zoo zeer in weerde de Uytvoerders der zelve, dat hy de beste, die hy wiste te vinden, in sijn Ryk liet ontbieden. Keyzer *Otto* den II, en *Maximilianus* den I. hadden zoo groote agtinge voor die weerd-gepresene Konst, dat sy die, dewelke eenige Gedigten tot hun bragten, mildelijk beloonden.
*Jacobus Sannazarius* heeft voor wynige Veersen, bestaende in dry Disticha, door de miltheyd van den Raed en het Volk van Venetien, wiens Stad hy daer mede hadde vereert, ses hondert goude Penningen verkregen: het welk, aengezien het ons van geloofweerdige Autheurs verhaelt word, voor vast en zeker moet aengenomen worden; daer'er ondertusschen op deze onagtzamge, beter zal ik zeggen, onze vaddige en by-nae van alle konsten vervremde tyden veële gevonden worden, die zig niet geweerdigen de Schriften der Poëten

Digitized by Google

op hunne Biblioteken te stellen (men zoude daer misschien eenige, maer ontugtige Digters konnen vinden; de welke ik van deze Konst uytsluyte, om dat sy nivers goed voor zyn als om in't vuer gesmeten te worden) de zelve agtende voor bedriegers, ende ydele tyd-verdryfzels; het welk is voortskomende, om dat sy den smaek van iets goedts niet en hebben, ofte wel te gemakkelijk zyn om zig aen deze studie te appliceêren. Andere zijn'er die, alhoewel de geleertheyd beminnende, *de Poëtica* voor ydel tyd-korting derven uytmaken, ende by gebrek van kennisse, die sy of door onagtzaemheyd verloren hebben, oft noyt hebben gehad, van de zelve qualijk oordeelen ende zoo welgegronde Oeffeninge voor slegte praetjens aenzien, en vervolgens voortgaen gelijk imand, den welken eenen Diamant gevonden hebbende den zelven aenziet voor een stuk glas ofte iet diergelijks, ende daerom dien vertreed oft verstoot met den voet, by gebrek, zegge ik nog eens, van kennisse: niet tegenstaende nogtans zijn'er onder diergelijke dikwils zelfs bekwame verstanden, dewelke, waert-zaken sy zig begaven tot de oeffeninge der *Poëtica*, op korten tyd grooten voortgank in de zelve zouden doen, ende wel haest ondervinden, dat sy den geest verheugt, ende het Heyl der goede zeden bezorgt, te weten:

De konst en haer gevolg verquikken onze zinnen,
En doen ter zelver tyd de goede zeden minnen.

*Scilicet ingenium placidâ mollitur ab Arte,*
*Et Studio mores Convenienter eunt.*

Digitized by Google

Hier uyt moet dan noodzakelijk volgen, dat alle die, de welke de jonst der Musen (de welke den aerbeyd mildelijk beloonen) eens ondervonden hebben, zoo kragtelijk zullen aengemoedigt worden om in de Digt-konst voortgang te doen, dat sy, zoo veél den tyd aen hun toelaet, zig daer-aen zullen besteden, ende met groot vermaek ende vrugt den Eertitel betragten van gerekent te worden onder het getal der vrienden van *Apollo*: dit hebben vele *Poëten* ondervonden, de welke zig latende voorstaen dat den aerbyd alles overwint, de ydele vreeze van den kant gewezen ende de vaddige traegheyd met de sporen van een edel gemoed opgehitst hebbende, wel haest met een doordringende oog beschouwt hebben, wat al vermaekelijke en ziel-roerende hoedanigheden onze zoo overtreffende ende diepsinnige Konst in zig besluyt: welke beschouwinge oorzaek geweest is, dat sy den aengenomen aerbyd met den Lauwer-krans van Glorie bekroont hebben, zoo veél te meer, om dat sy zagen, dat den Christelijken handel door hunne Digten, in de welke onder eenen vermakelijken zin de waerheyd doorstraelde, wierd gehandhaeft, ende den swarten nagt van een al-te-vry leven door de klaerste straelen der zedelijke Sententien verdreven: dies-volgens hebben sy niet naegelaten van Andere in zoo loffelijke Studie te onderwyzen, op dat sy in meerder luyster mogt uytscheynen, niet agtende het gehuyl van sommi-

ge ſwarte nagt-vogels ofte *Zoïli*, die deze wetenſchap met den naem van ydel tydverdryf ten-onregt beſchilderen; zoo dat deze tot hun eygen ſchande moeten bekennen, dat hunne aenſtooten te vergeefs zyn geweeſt ende zoo veél te meer beriſpens weerdig, om dat ſy ten zelven tyde den voortgank der Deugt tegenſprekende (die, zoo gezyt is, door de *Poëſie* grootelijks kan vervoordert worden) oorzaek zyn geweeſt, dat men, op hun zeggen weynig agt nemende, zoo veel te yveriger heeft getragt in den aengenomen aerbyd ſtandvaſtig voorts te vaeren.

Het is dan myn voornemen door dit gering Gedigt, het welke op eene gemakkelijke wyze op de nederduytſche Rymmaet is geſtelt, den Lezer te doen zien de leelykheyd der fouten die men heden bedryft, en daer en tegen hem aen te moedigen tot de betragtinge van een goed en Chriſtelijk leven, bezonderlyk met dit tegenwoordig Jaer den ouden menſch uytſchuddende ende den nieuwen aentrekkende, *Ut ſitis nova Conſperſio*: het gene aengezien ik uyt den grond van mijn hert een ider toewenſche, zoo kan ik niet naelaeten van den Lezer deze mijne geringe Veerskens met een nederig gemoed op te dragen, gelijk ik met alle reſpect betuyge:

Uwen Beminden Vriend en
Onderdanigen Dienaer
JOANNES PAUWELS.

Digitized by Google

# KORT BERIGT

## Het begryp der volgende Materie aen den Lezer voor oogen stellende.

*DE wereld had nu meer en meer*
*gedreven tot plaisier en eer*
*Getergt de Oppermogentheyd*
*Van* Jupiters *Regtveerdigheyd:*
*Dus hy met gramschap zonder maet*
*Bestont te wreken sulken kwaed,*
*Ontbied de Goden, stelt daer vast*
*Te straffen alles zoo het past;*
*Maer overpeyst de zaek eerst wel,*
*En naer een ryp en kloek bestel*
*Send sijnen trouwen onderdaen*
*Om tot de maenden toe te gaen:*
Mercuer *brengt hun de tyding aen,*
*Een ider is met vrees belâen,*
*Sy tragen, zeggen, dat die Maer*
*Noyt wierd gebragt op eenig Jaer;*
*Maer doen de zaek zoo dapper praemt;*
*Zoo waeren s'alle twaelf beschaemt,*
*En komen aenstons voor* Jupyn
*Die hun syn' Wille maekt gemyn:*
*Hy wilde weten, hoe den* Tyd
*Men heden hier en daer verslyt,*

Digitized by Google

*En zien of dat'er beternifs'*
*Voor zulken kwaed te vinden is:*
*Hy legt de zaek in't openbaer:*
Ik word veél' ydelheyd gewaer,
Veél' waen en pragt, veél' dertelheyd,
Veél geld-zügt, quifting' van den tyd:
Spreékt ider met opregt gemoed
Wat dat den Menfch op d' aerde doet.
*Een ider fpreékt dan volgens 't fijn,*
*En maekt de fouten groot en klyn.*
*Ten vollen kenbaer, zoo het gaet,*
*En dat geen moëyt of aerbyd baet,*
*Dat ider gaet den zelven gang*
*En dat geheele Maenden lang.*
*Als* Jupiter *dit alles hoort*
*Is boven maten g'heel geftoort,*
*En drygt de ftraf nu vaft-geftelt*
*Te zenden met een groot geweld:*
*Den Blixem fcheen alreeds beryd;*
*Maer* Juno *heeft het by-gelyd,*
*Sy vraegt een wynig Tyds geduld,*
*Betoomt de ftraf, verfchoont de fchuld:*
Jupyn *vergunt nog eens fijn jonft,*
*En't ghen' zoo heftig was begonft,*
*Vergaet door fijn Bermhertigheyd*
*Gedreven tot Medoogentheyd:*
*Hy zend* Mercuer *met volle magt*
*En doet de Wereld deze klagt,*
*En geeft de Maenden dit vermaen*
*Dat s' altyd voor hem veerdig ftaen,*

Digitized by Google

*En tragten wederom de Deugt*
*Te planten in de teere jeugt,*
*En over al eendragtigheyd,*
*Dog meest waerdering van den* Tyd.
*Myn Lezer dient u van dit Digt,*
*Ik wensch dat't uwe zinnen stigt.,*
*En doet verlaten all' uw* kwaed,
*Waer door gy kromme wegen gaet:*
*Neemt-waer den kostelijken* Tyd
*Tot uw Geluk en Zaligheyd.*

TeMporIs frUCtUs
fIDeLIter ConserVetUr.

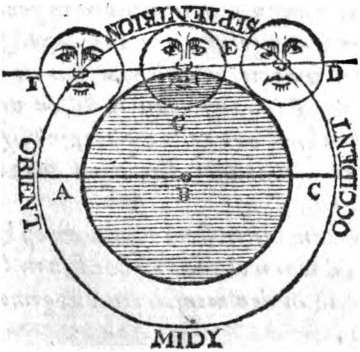

# NAUWKEURIGE TYDTS-REKENINGE.

*Jupiter* op sijnen Throon gezeten overlegt de zaek nauw-keuriglijk, zend eyndelijk synen Gezand *Mercurius* tot de *Twaelf Maenden* om de zelve in synen Raed te ontbieden en wegens den handel der menschen te ondervragen.

*IK hebb' nu langen tyd in dezen Raed gezeten,*
*Met ernst en hoog gesag aldaer myn pligt gequeten,*
*Een ider heeft van my ontfangen loon na daet,*
*Ik hebb' het al verrigt op de bekwaemste maet:*
*Den acker gafden mensch een overvloed van vrugten,*
*Men leefde zamen wel te midden in genugten,*
*Dog zonder argelist; een ider was gerust,*
*Een ider was te vré en met sijn lot belust:*
*Men zag ook Man en Vrouw in stillen vrede leven,*
*Men zag het kind van zelfs zig tot sijn pligt begeven,*
*Den vrind was met den vrind verzoent in eenigheyd;*
*Maer dezen zoeten staet verdween op korten tyd:*
*Het schepzel was wel haest tot haed en nyd gekomen,*
*Dan hebb' ik in den mensch een bits gemoed vernomen,*
*Men ging om meerder goed ontgraven 't listig gout,*
*Men heeft sig op de zee met 't vlugtig schip verstout:*

*Den acker-man niet meer genegen om te werken*
*Ging uyt een hoogen moed zig met de wapens sterken,*
*Of zogt tot meerder baet te krygen eenig land,*
*Daer hy voor sijnen drift bekwame palen vand:*
*Men bouwde Stad op Stad met opgehoopte wallen,*
*Men ging met 't blanke stael op sijn geburen vallen,*
*Men haekte na gezag, men zogt den overvloed,*
*Ziet wat op korten tyd der menschen baet-zugt doet.*
*Nog voorder ging den drift: men zogt een anders zaken*
*Tot sijnen eygen huyt uyt enkel spyt te maken,*
*Men leyde listen toe op anders lyf en staet,*
*Men agte geen gebod, gewentelt in het kwaet:*
*Doen ik dit alles zag zoo is my voorgekomen,*
*En hebb' (dit was myn pligt) d'occasi waer genomen,*
*Dat, als een soet vermaen dit quaet niet redden mogt*
*Schier op den hoogsten trap van god'loosheyd gebrogt,*
*Dat ik met stuer gelaet de straffen zoud beryden,*
*En dus 't ong'hoorsaem Rot regtveerdiglyk kastyden,*
Vulcaen *hadd' nu alreeds bereyd een dapper vier;*
*Men hoord' langs allen kant een noyt gehoort getier*
*Van wapens, harnas, spies, van menig vremde stukken*
*Om zoo 't ondankbaer volk gelyk te neêr te drukken,*
*En siet mijn gramschap groeyt en stelt de straffe vast,*
*Ik hebb' op staende voet de wereld aengetast,*
*En hier dat boos gespuys ter aerden neer geslagen;*
*Daer ander' aengedaen de welverdiende plagen:*
*Tot dat ik eynd'lyk zag, dat naer zoo straf vermaen*
*Men zoud' den regten weg wêer hebben ingegaen:*

Digitized by Google

*Dit was nu korten tyd in goeden ſtaet gebleven ,*
*Door vrees, regtveêrde vrees wierd ider aengedreven,*
*Men zogt ſijn eygen luk, men deêd' een ander goed,*
*En werkte met genugt regtzinnig van gemoed.*
*Dog naer een kort verloop van zoo gewenſchte jaren*
*Aenzag men wederom een iders hert bezwaren*
*Door geldzugt zonder maet, plaiſiren ſonder grond,*
*Door trotsheyd, ydel waen, en menig ſlimmen vond.*
*De wereld trok weêr aen haer vorig ydel leven ,*
*Men zag een ſwarten damp van alle fouten ſweven,*
*Van ſtaetzugt, gylen drift, van baet en pomperey,*
*Van menig ſnooden luſt en viſevaſerey.*
*Wanneer dan was op't laeſt de koper' eeuw' gekomen,*
*Zoo hebb' ik tot myn ſmert nog grooter kwaed vernomen ,*
*Den geldzugt gink zoo verr', dat die het geld beſat,*
*Hoe meer hy was in luk, hoe meer hy wierd gevat ,*
*Om ſchatten overhoop en goed'ren te verga'ren ,*
*Daer toe was al te lang den Tyd van wynig' Jaren,*
*Dus op een korten ſtond was imands rykdom groot,*
*Die eertyds ſcheen te zyn zelfs in den meeſten nood:*
*Den hoogmoed heeft'er veél verheven om te wezen*
*Van die ſy niet en zyn , zoo ſeſſens opgerezen ,*
*Of door* Fortuna's *jonſt geſtelt in hoogen ſtaet ;*
*Die aen duſdanig volk te zeer ter herten gaet :*
*Dit kwaed nam hevig toe, wanneer men zag verſchynen*
*Een Eêuw van harde ſtof ; men zag wel haeſt verdwynen*
*Het ov'rig vande vrees, want d'herten vol van twiſt*
*Haeſt wierden aengeport tot meerder argeliſt.*

Digitized by Google

*Al hebb' ik, ô wat smert ! al hebb' ik door myn wetten*
*Dat broedsel van het kwaet haest traglen te verpletten*
*Zoo is nogtans het zaet van fouten opgegroeyt,*
*De boosheyd is al-om met volle magt verstroeyt:*
*Men agt geen wetten meer, men wilt geen straffen wyken,*
*Die mijnen strengen arm al-dikwils heeft doen blyken,*
*Men hoort geen zoet vermaen, men agt geen goeden raed,*
*Men blyft tot heden toe gedompelt in het kwaed :*
*Ik dreygde wel te-regt een deel verharde koppen*
*Te vellen tot den grond, ik lyd' geen ydel toppen,*
*Dit tergt mijn hoog gezag; den luyster van myn magt*
*Moet zyn van ider-een gevreest en ook geägt :*
*Om dan zoo groote fout het eerst voor al te slissen,*
*En al haer boos gevolg bekwaem'lyk uyt te wissen,*
*Zoo stell' ik heden vast dat mijn Gezag betaemt*
*Te leggen in het werk zoo menigmael beraemt :*
*Te-meer om-dat ik zien ontelbaer' listigheden,*
*En dat men sijnen Tyd zoo quistig komt besteden,*
*Den eenen in playzier, of ongerymden praet,*
*Een ander of in twist, of drinken zonder maet :*
*Haet, nyd, en stage Vrees dat imand zal bekomen*
*Den naem van hooggeägt of van opregten vromen*
*In handel en gemoed, verwekken menig list,*
*Zoo word denGulden-tyd zelfs in de sond' verquist;*
*Dog wat my't meeste tergt dat sijn d'ongure lusten,*
*Die menig ydel hert schier noyt en laten rusten,*
*Zoo menig jonggezel verspilt den schoonen Tyd,*
*Zoo menig jonge Maegt word hare jaren quyt :*



Digitized by Google

Ik zien nog hedendaegs van dees' verheve zalen
Een hoop, een dertel hoop gaen buyten alle palen;
  Men agt geen strenge Wet, zoo tergt men myne
    Magt,
  Die tot regtveerde straf wel-haest zal zyn gebragt:
Dus will' in mynen Raed de zaek te vollen weten
Op mynen Throon van Eer en Majesteyt gezeten,
  Ik will' met allen ernst betreffen hoe het gaet,
  En wat'er d'oorzaek is van zoo een vinnig kwaet.
Mercuer myn trouw gezant gaet deze Wet ver-
    spryden,
Dat komen voor Jupyn de Maenden zonder byden;
  Opdat ik onderzoek wat klagt een-ider doet:
  Sa gaet met dit bevel, sa gaet met rassen spoed.

Digitized by Google

# ZEDELYKE BEMERKINGE.

TEn-tyde dat *Jupiters* gezag sijnen oorspronk nam, was alles nog in goeden staet, ende men zag Pys en Vriendschap met eenen onverbrekelijken band van liefde met malkanderen vervoegt: daer was geene begeerte tot den Overvloed, tot Gezag, ofte Majesteyt; dewelke nademael, alswanneer de kopere Eeuwe daer op volgde, *Successit ahenea proles*, allengskens toenamen, ende, den Vrede beginnende te verslappen, alreeds droevige Voorboden waeren van de Yzere Eeuwe: zoodan *Fugêre pudor verùmquè fidesquè; in quorum subière locum fraudesquè doliquè*, De Eenvoudigheyd, Regtzinnigheyd ende Trouw zyn verstoven; in welkers plaets gekomen zyn List en bedrog, de welke de trommel van oneenighyd geroert hebbende, zyn'er in de herten der menschen ontallyke oorlog-voerende begeerten op-gestaen, zoo verre dat, den naem van Vrede teenemael uyt de gedagten verdwenen zynde, twist en dwingelandy overal den triumph-pael van een alderopprotrigste gezag oprechteden: hier uyt moest noodzakelijk een droevig wanorden van alles ontstaen, want de ysere Eeuw, *Ferrea progenies*, hadde de herten zoodanig eene ongevoelijkheyt toegebragt, dat sy, hoopsgewys, hier en daer,

Digitized by Google

*Velut agmine facto, quâ data porta*, tot alle schelmstukken zig begaven: dit heeft genoegzaem gebleken zoo door Oorlog als Bedrog, zoo door Hoogmoed als Wreedheyd; ende het blykt nog-heden op onze zoo-versteende tyden, wanneer de ondeugt by-nae overal den kryg-voert tegen de goede Manieren, ende, niet te vreden zynde met haer eygen ongeval, ook andere derft tot haer verdoemelijk stuk aenlokken, hetwelk zoo-wanneer sy gewaer word niet genoegzaem te gelukken, maekt sy de Godtvrugtigheyd uyt voor schynheyligheyd, de Regtsinnigheyd voor scrupuel, de Suyverheyd voor dwaesheyd, de waerheyd voor bedrigery: hetwelk nog-heden-daegs meer en meer toenemende, zoo is't te vreezen (Godt wilt dit verhoeden) dat de ongebondentheyd van leven zoodaniglijk haere horens zal opsteken, dat nog vermaningen, nog goeden raed tegen zoo vinnig vergif iets zullen uytwerken, want als-wanneer alle passien het hert van den mensch overmeestert hebben, dan derft men de Wetten met den voet treden, de Deugt bekladden met schimpen, de loffelijke gewoontens voor ydele ende verlydende maximen uytschelden, zoo dat'er ontallyke, om te-meer van alle Godts-dienstigheyd vervremt te zijn, den vollen toom geven aen hunne kwaede herts-togten, gelijk de klagten der Twaelf Maenden klaerblykelijk zullen bewyzen, alwaer elk in't bezonder sijne rol zal

gaen ſpelen ende den geheelen Handel van onze hedendaegſche Wereld ten thoon ſtellen, geenſins agtnemende op de tegenſpraek van ſommige, die miſſchien zúllen geſtoort zyn om-dat men hunnen beriſpelijken Handel aen een-ider blyken doet; Godt geve dan, dat ſy door eene zalige ſchaemte aengetaſt met rype zinnen hunne zaken overleggen, en den gepaſſeerden Tyd zoo kwalijk beſteed, nu voortaen aen eene zaek, te weten hunne Zaligheyd, die alleen noodzakelijk is, toe-paſſen: diesvolgens hebbe goedgevonden dit alles op eenen zedigen Zin te trekken tot meerder klaerheyd van de zaek ende het Ziels-profyt van den Lezer.

*Mercurius*, sijn Gezandschap volbragt hebbende, brengt *De Twaelf Maenden* voor den Throon van *Jupiter*, die de zelve een-voor-een nauwkeuriglijk overhoort.

V*Erheve Majesteyt, voor wie ik nederbuyge*
*En met een diep ootmoed eerbiedigheyd betuyge,*
*Ik hebb' de zaak volbragt op't spoedigst' dat ik mogt*
*De Maenden alle Twelf voor uwen Throon gebrogt.*
*Vraegt, ondervraegt hun all', kost ik dat eer' verrigten*
*Ik wilde vol van schaemt terstont uw oogen swigten:*
Aprilis *toefde wat, en* Majus *scheen belust*
*Te nemen sijnen gang nae eenig ander kust:*
*En* Junius *bestont aen my wel haest te zeggen,*
*Dat hy op tyd en stond de zack moest overleggen,*
*En* Julius *die zeyd', den Tyd versteken was,*
Augustus *stont verbaest ten quam hem niet van pas:*
September *sprak my aen, ik zal daer naer eens komen,*
October *door de vrees als seffens ingenomen*
*Versogt* Novembers *hulp,* December *scheen te vrè*
*Maer zogt tot meerder Heyl de* maend van Janus *mè;*
*Maer* deze *scheen zoo stuer, en wild' het niet gelooven,*
*Het was aen hare deur geklopt by eenen dooven,*
De tweede *scheen te zyn op dit Gebod gestoort,*
*En riep, wie heeft die Maer op aerden oyt gehoort?*

Digitized by Google

*Ten laesten zeyd' den* Meert : *wat kan dit zeggen baeten ?*
*Wy moeten deze vrees al verr' ter zyden laeten*
*Wanneer ons dit geluk tegâer gebeuren mag ;*
*Hy scheen geheel verblyd, en gaf een harden lag:*
*Terstont was ider-een genegen om te komen,*
*Sy worden altemael met blydschap ingenomen,*
*Misschien omdat men dogt dat uw Goedjonstigheyt*
*Zoud' hebben eenig heyl voor hunnen dienst beryt:*
*Wat dat het wezen magt, de vrees was haest verdwenen,*
*Het scheen dat Tyd van Vreugt hun seffens was verschenen,*
*Men spoeyt zig tot de reys ; die eerst zoo wyg'rig scheen*
*Is nu met alle vreugt zeer spoedig op de beén :*
*Ik kan my dan te-regt van toeven hier verhoeden,*
*En met een diep oodmoed eens anders fout vergoeden,*
*Dies bidd' uw Majestyd vergeest hun deze schuld,*
*En tot uw Ondervraeg' een wynig Tyds gedult.*
*Sy zullen, zoo de vrees een wynig is verdwenen*
*En uw genade Jonst en Minzaemheyd verschenen,*
*Voldoen aen uw* Gebod. *myn zaken zyn volbragt,*
*By my is uwen Will' ten allen Tyd geägt.*

Digitized by Google

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

Misschien zal imand verwonderen, dat *Mercurius*, ziende de traegheyd der twaelf Maenden, de zelve met meerdere hevigheyd niet heeft aengetast; maer hier is te bemerken, dat hy wel wiste, dat zulke Tydinge vremt ende ongehoort aen hun zoude voorgekomen hebben: daerom gaf hy de zaek een wynig gedult, ende dit moet aldus verstaen worden, dat *Mercurius* met minzaeme woorden sijn gezandschap heeft tragten te verrigten, ende zekerlijk eenige stille poogingen heeft gedaen, om aldus beter ende klaerder zig te doen verstaen: de Maenden dan, alhoewel onwetende waer over sy ontboden wierden, gevoelden schielijk eenen drift, die hun tot Gehoorzaemheyd aendreef, daerom wynig Tyds verbydende, begeven zig op weg, ende komen voor den Throon van *Jupiter*: alhier geeft *Mercurius* de zaek, zoo gehoort is, te-kennen met verschooninge van zig zelven ende verbiddinge van de schuld der gedaegde.

Beminden Lezer, dit mijn Voorworp zal U misschien ook al-wat vremt voorkomen,

Digitized by Google

als zynde by-na ongeplogen ; maer laet, bidde ik U , de zaek zoo haest niet vervelen , alles zal U, wilt gy eene jonstige oore leenen, voordeelig zijn : ik gebruyke geene stuere woorden om U de Waerheyd te doen verstaen, 't is alles op het minnelijkste voorgestelt om uw gemoed tot de Deugt te trekken en van het kwaed te verhoeden, daerom wille ik een weynig toeven : Gy nogtans onwetende, wat ik voorder zal gaen verhandelen, en pyst niet , dat ik U eenige oorzaek zal geven van misnoegen , maer denkt, dat ik u tot het beste wille raeden : daerom kloekaen , overleest dit Gedigt, ende, al scheynt het u vremt , gaet-voort ; het eynde zal meerder kennisse geven, en meerder voldoeninge : Gy ondertusschen wilt my uw aendagtigheyd verleenen, ende, hebbe ik ivers in gefaelt, uwe verschooninge toeryken.

*Jupiter* ondervraegt de Maenden elk in 't bezonder, hoe zig de Menschen het gepassee rt ende de vorige Jaren in dezelve gedragen hebben, bezonderlijk agt-nemende op het besteden van den Tyd.

*MYn jonst verwint den Thoorn', die ik stont uyt*
*te werken,*
*Gylieden kost dit reeds aen myn gedaente merken,*
*En dit, om dat gy niet verscheent op staenden voet,*
*('T is reden dat een slaef dit voor den Koning doet.)*
*Waerom zoo lang vertoeft, waerom niet haest gekomen,*
*Wanneer gy deze Maer zoo seffens had vernomen?*
*Wat vreesde voor mijn straf, gy die onpligtig zyt?*
*Waerom niet aengespoeyt met vleugels van den Tyd?*
*Dog 'k laet dit alles daer: en gaen U ondervragen*
*Hoe dat de menschen zig op deze Tyden dragen,*
*Spreekt uyt een open hert, ontdekt het ghen' gy weet*
*En hoe men op der Aerd den schoonen Tyd besteed:*
*De reden, die my hier Uliden deed' ontbieden*
*Is van een groot gewigt, dus moet de zaek geschieden*
*Gelijk het wel betaemt; dat niets verswegen word,*
*Dat niets van groot belang aen uw gewisse schort.*

Digitized by Google

*Den Tyd dien weerden Pand, het beste dat de Menschen,*
*Door mijn genade Jonst op aerde konnen wenschen,*
*Is 't voorwerp waerom gy voor mynen Throon verscheynt,*
*Al-is-het-dat gy dit voor ander' zaken meynt:*
*Zegt My dan opentlyk met wat voor bezigheden*
*De Menschen hunnen Tyd dat schoon juweel besteden,*
*En zegt dit zoo het is, en zoo het heden gaet.*
*Op-dat het al voor my in klaren dage staet.*
*Gy* Januarius *wilt eerst voor my verschynen:*
*Hoe komt het, dat zoo slegt uw dagen all' verdwynen?*
*Waer schort het, dat by U zoo wynig Deugt regeert,*
*En dat het kwaed alom zoo hestig domineert?*

## JANUARIUS.

*Is 't dat ik spreken mag en zal ik niets verswijgen,*
*Uw Opper-majesteyt zal daer van rek'ning krygen,*
*De menschen, soo my dunkt, zyn van verstand berooft*
*Dat is het ghen' met my nog heden word geloost:*
*Ik zien, niet zonder smert, dat veel' hunn' zinnen quellen,*
*Met wispelturigheyd en ydel Bagchatellen,*
*En, zoo het schynen mag, ik thoon myn stuer gelaet;*
*Om-dat het overal met sture zinnen gaet.*
*Al ben ik hard van stof en kom' hun aen-te-randen*
*Met vorst, sneeuw, hagel, wind, zy laeten niet te branden*
*In* Venus *deriel vlam, al is het weder stuer;*
*Dat agten sy als niet; men stert by het vuer:*

*De plaetzen die men kieſt om ſijnen Tyd te quiſten ,*
*Die Pieter, Jan of Klaes daer naer tot ſmert gemiſten,*
*En kan ik met den naem niet brengen al te-berd,*
*'T getal nog hedendaegs al-om vermeerdert werd;*
*De ſlimſte dog van all' dat zyn die dertel huyzen ,*
*Daer* Momus *iders faem komt ſchandig uyt te pluyſen ,*
*Caffeën of in Stad, of buyten by de poort ,*
*Of elders , waer het zy , word menig kwaed gehoort :*
*Van ſmorgens, zonder agt-te-nemen op de Uren ,*
*Gaet m'heden nae die plaets van zoo veel' ſotte kuren,*
*Men hoort'er wat vermeld een ſlegte klappertand,*
*Die alles houd voor waer dat hem maer komt ter hand :*
*Van zoo of zoo een Man , en hoe hy is gevaren*
*Die geërn' iet lekkers at, of niet en hield van ſparen,*
*Van die of deze Vrouw, die op haer eygen hand*
*Vertrokken was met ſpoed nae eenig ander land ;*
*Van zoo een ſlegten Vent , die liver gaet te Kerken,*
*Die liver houd van huys en neerſtig deur te werken,*
*Als van een volle Can; van zoo of zulk een Maegt,*
*Die allen haeren roem op haren Maegdom draegt:*
*En wat al meer gezyt? met lagchen en bragéren*
*Moet ider, goed of kwaed, een laten van ſijn véren ;*
*Noyt is een Babbelaer van agterklap verzaed ,*
*Hy weet het altemael hoe dat de wereld gaet :*
*De plaetzen, daer men gaet om pinten uyt te blazen,*
*Zyn ook van ditto ſoort : daer hoort men hevig razen*
*Van zaken van Fortuen, van wetten van het Land;*
*Maer dikwils ſonder grond, en met een misverſtand:*

Digitized by Google

*Den eenen wel-gezint gaet eenig niewws verhalen*
*Van't uyterste der aerd, of Indiaensche palen,*
*Hy roept: Sa Vrienden all' ik bidd' U hier op let,*
*De zack is wel gegrond, beveſtigt door Gazet:*
*Ook vind' ik daer vermeld, hoe deze Stad gewonnen,*
*Hoe dat men dezen ſlag en aenval heeft begonnen,*
*Daer by hoe menig Held aldaer geſnevelt is,*
*De zack is zonne-klaer (ſomtyds vol duyſternis.)*
*Wat dat men al beraemt van Wetten en geboden,*
*Wat datter word geſyt van onze ſotte moden,*
*Wat dat de menſchen doen om ydel dwaze pragt,*
*Wie dat'er dient geëert, wie dat'er dient veragt,*
*Hoe dat 't ſaiſoen beſtaet, van regen en van winden,*
*Van hagel, ſneeuw en vorſt, zoo ſpreken weêr ge-*
*zinden,*
*Van winters fel en koud, en van den ſlegten Tyd,*
*Zoo komt het dat men daer zoo menig uer' verſlyt:*
*Mag ik, ja moet ik zelfs het ſtuk nog voorder dryven,*
*Daer zal uw Majeſteyt geen zack verholen blyven;*
*Daer is nog al een ding dat my ter herten gaet,*
*'T bedryf van jonge liên genegen tot het kwaed:*
*De plaetzen daer men gaet, die noemt men heden*
*ballen,*
*Zyn van geen klyn gevolg in menig ydel ſmallen,*
*Wat dat'er nieuws gebeurt in die of deze Stad,*
*Word zonder onderſcheyd van ider opgevat:*
*Van modens en plaiſier word daer ook veêl geſproken,*
*Of door een nieuwe Maer de ſinnen toegeloken,*
*Zoo loopt'er hier en daer iet al te mottigs by,*
*Van zwieren, goeden tyd, van loopen, en gevly*

Digitized by Google

*Dan om eenTyd verdryf men gaet metTeerling spelen,*
*Men zingt een dertel Lied',men hoort Violen quelen,*
*Men drinkt'er tegen ses, men tuyscht'er met de kaert,*
*Men maekt den viezen gek, den Tyd zoo henen vaert:*
*Wat zegg' ik nog al meer? het danssen en het springen*
*Duert tot den middernagt: ô wat al snoode dingen*
*En van een sot plaisier! en egter wie dat doet,*
*Word van de wereld nu voor eenig wys gegroet:*
*Sy krygen grooten lof die 's werelds treken minnen,*
*Die tot des herten-lust een' nieuwen vond verzinnen;*
*Maer die de plaetsen schouwt,die heden zyn gemeen*
*Staet voor een mensch te-boek gehaet van ider-een.*
*Hier mede sluyt myn Rol: een ander zal verhalen*
*Hoe men te buyten gaet uw vastgestelde palen,*
*Daer is nog menig fout: myn Broeder eerst voor al*
*Zal geven klare blyk van meerder ongeval.*

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

DE Reden de welke *Jupiter* aenport, om te onderzoeken, hoe sijne zoo-milde Gift van den mensch gebruykt word, is voorwaer de aldergewigtigste: want daerlatende ontelbare gelykenissen, daer men den Tyd mede zoude konnen vergelijken, vrage ik van een-ider, wat hem dunkt den kostelijksten Pand te zijn, die hem van de mildadige Hand Godts is toegerykt? hy zal moeten antwoorden, *den Tyd:* want *est pretiosius auro*, *Hy is kostelijker als het Goud*, overtreft de fynste perlen, de onwaerdeerlijkste gesteenten, zoo-dat sijne overtreffende Waerde ons uyterste zorge moet opwekken, om zoo grooten Schat wel te bewaeren, dat is besteden: hier uyt moet noodzakelijk volgen, dat imand, synen Tyd verkwist hebbende, ende alsdan sijn verlies gaende overpeyzen, grootelijks geraekt zal worden in het hert, omdat hy eene zaek, die hy met geene rykdommen kan wederkoopen, verloren heeft: in tegendeel imand, denzelven wel ende nauwkeuriglijk besteed hebbende, ende den voortgank gedurig overpyzende, die hy in de Deugt en Wetenschappen gedaen heeft, zal moeten bekennen, dat'er

niets zoeter is, als het gepys van den wel-besteden Tyd: *Nihil est dulcius benè-impensi Temporis memoriâ*: zoo veel te meer, omdat het profyt, door den zelven bekomen, is een onwaerdeerlijk profyt, aengezien het zelve alle schatten zeer verre overtreft: Geld en Goed, groote Naemen ende Hooge Ampten, Plaisieren ende Grootagtingen konnen door de nydige Fortune ons afgenomen of onderbroken worden; maer de Vrugt, het Genoegen, de Winst, den Rykdom, die men door den wel-besteden Tyd bekomen heeft, blyft ons altyd by, ende brengt vreugd in het gemoed, ende rust in de Ziele.

*Jupiter* dan willende weten, hoe den Tyd besteed word van de Wereld-Lingen, gebied de twaelf Maenden daer-van in't bezonder te verhandelen alle het gene, dat tot het verkwisten van den zelven gepleegt word: *Januarius* begint voor eerst, als zynde den Aenlyder van de andere; maer zoo ik bemerk, hy komt met niet-veel goedts te voorschyn: Hy begint alreeds te klagen van de blindheyd der Menschen, die hunne Dagen overbrengen in onnuttige bezigheden, gaet allengkens voort tot meerdere visevaseryen, dewelke aengezien sy oorzaek zijn dat den Tyd zonder profyt voorby-snelt, ja dikwils in misbruyken word verkwist, zoo wille ik hier een wynig toeven: Voor-eerst, wat al kwaed veroorzaekt de

Digitized by Google

ongeregeldheyd van manieren, die'er niet ontbreekt in die gezelschappen, daer men gaet om dat te hooren daer eerbaere herten eenen afkeer van hebben, en om te verhaelen dat altyd zoude moeten geswegen worden en begraven liggen in eene dikke duysterniffe van onwetentheyd? uyt deze spruyten-voorts, gelijk uyt eene troebele fontyne, vuyle discourssen, al-te-vrye oordeelen, beledinge van de Goede, versmadinge van de Deugt, ja zoo verre, dat men aldaer derft zeggen, dat de lusten des vleesch geoorlooft zyn: hier uyt moet al-wederom ontstaen een meerder kwaed, want meynt gy, dat dusdanige Bacchus-vrinden en diergelijke hunne booze tongen in andere gezelschappen zullen inhouden? geenfins; de schaemte is by hun vergeten, sy klappen nae hunne bedorve fantasie, ende derven andere nog wysmaken, dat men alzoo leven moet, of dat men anders met den levenden lyve begraven is, dat men alle conversatien zonder onderschyd moet by-woonen om te hooren wat'er verhandelt word. 'T en is dan niet om uyt-te-spreken, wat ruine de goede Manieren overvalt: ja goede en suyvere herten komen door deze lok-vogels wel-haest in smerten: want is't dat imand van de Tyd-quisters ziet eenig jong-gezel sijne dagen wel-besteden ende betragten sijn werk of affairens, hy zoekt eene occasie om dezen tot de Herbergen te



Digitized by Google

lokken, dan tot het drinken, dan tot het tuyſ-ſchen, dan tot onbeſchoeften klap, dan tot al-te-vrye manieren, ja zoo verre, dat ſy hem wysmaken, dat men ſijn plaiſier in de jonk-heyt moet nemen, ende diesvolgens dat het ongerymt is, dat een jonggezel altyd ſit en blokt: Dit heeft dan zoodanig vermogen op de gemoederen, dat ik wel zeggen mag, dat de booze luſten, eenen ingank tot het hert gevonden hebbende, daer een altyd-geveſtig-de plaetze houden, waer uyt te beſluyten is, dat deze peſt zoodanig ſchadelijk is aen een jonk-gezel, dat ſy van-nu-af een teeken is van ſyn verderf, ja niets en is zoo kragtig op de gemoederen van jonge lieden als de be-geerte van een ongeregelt leven: ik zegge dan:

*- - - - Nec tantum tela nec hoſtes,*
*Quantum ſola poteſt animis illapſa voluptas.*
*Geen Vyandlijk geweld heeft zulke groote magt,*
*Als wel in jonk gemoed den drift te-wege-bragt.*

*Januarius* geeft in 't vervolg te-kennen op wat verſcheyde wyzen men den Tyd hier en daer overbrengt: hy wilt niet zeggen, dat uyt deze altyd kwaed is voortskomende; maer hy be-ſluyt zeer wel, dat den Tyd by dusdanige wy-nig geagt word, aengezien ſy den zelven zoo onbewuſt laten doorloopen: voorders ſchynt hy genoegzaem willen te kennen-te-geven, dat'er op de ballen ende in andere diergelijke za-men-ſpraeken dikwils hier en daer wat beriſpe-lijks inſluypt, en vervolgens dunkt het my

zeer wel, dat imand, die voorzigtig is, zig van deze zal onthouden.

Ten laeſten kan ik niet beter deze Bemerkinge ſluyten als met te zeggen, dat, hoe den Tyd ſnelder is, hoe hy meer dient waergenomen : dit waernemen beſtaet in hem wel te beſteden, wel beſteden is zoo beſteden, dat wy daer uyt eenig Ziels-profyt trekken, het welk zal geſchieden, als wanneer men zal onderhouden de volgende Leſſe:

*Temporis eſto memor: fugit irrevocabilis hora;*

*Beſteed den Tyd tot uw profyt:*

*Hy gaet voorby voor u en my.*

# FEBRUARIUS.

*K zal op de zelve wys' en zonder eenig byden*
*Uw hooge Majesteyt, het ghen' ik weet, belyden:*
*Diês vraeg' van U-de jonst, dat gy my veerdig hoort,*
*Al zien ik van nu-af uw aengezigt gestoort:*
*Al dat de Menschen doen en kan ik niet vergoeden,*
*Of wel door soet vermaen hunn' sottigheyt verhoeden;*
*Daer helpt geen stuer gelaet, daer baer geen fel gesag;*
*Sy maeken alles uyt met eenen flauwen lag:*
*Al kom' ik hun met koud' en bitsheyd aen-te-tasten,*
*Al kom' ik hun met straf van dierte t' overlasten,*
*En maek' dat alles ligt gedompelt in ellend;*
*Het onheyl, zoo het scheynt, en is hun niet bekent.*
*Den Rykdom en de pragt en laet geen klagten blyken,*
*Het geld doet haestelijk het onheyl van hun wyken,*
*Dit ziet men openbaer, de plaetzen van plaisier*
*Die laten ider zien den onbeschaemden zwier;*
*Ik laet die huyzen daer, die plaetzen, daer men heden*
*Ziet menig Jong-gezel al sijnen Tyd besteden*
*In lokken, vuylen klap, versmading' van de Deugd,*
*Bragêren om het meest, en zoeken snoode vreugd;*
*Ik will' alhier ten thoon geen slegte praetjens halen,*
*Discoursen die voorwaer gaen buyten alle palen,*
*Hoe daer een vleytig man beschimpt word en bespot*
*Hoe daer een eerbaer hert word g'houden voor den Sot;*

Digitized by Google

*Ja wat nog arger is, en dat ik schroom' te zeggen,*
*Uw Hooge Majesteyt (wie kan het overleggen!)*
*Word daer van menig quast gelastert in haer Wet,*
*De zotte wulpsche min word voor uw eer' gezet:*
*Dit laet ik alles daer, ik mogt uw gramschap tergen,*
*Wilt uwen blixem dog een wynig Tyds verbergen,*
*Of anders my bevangt den schrik om voorts te gaen;*
*De zaek van meer gewigt dient U alzoo verstaen.*
*Wanneer men in die plaets waer van ik kom' te spreken,*
*Niet kwalijk, zoo ik meyn', by guychelspel geleken,*
*Met luyster op-gepronkt, gestrikt langs allen kant,*
*De voeten naer den tré, het hooft in vollen stant,*
*Met 't hert vol dertel vuer alreeds is ingetreden,*
*Men groet den Edeldom en boven en beneden,*
*Men siet waer dat de plaets den meesten aenstoot lyd,*
*En waer men langs de kant in d'vorenwert geleyd:*
*Zoo toeft men eenig Tyd, het speeltjen gaet beginnen,*
*Men weet niet wat men zal voor dertelheyd verzinnen,*
*Spectakels, die het hert verwekken tot den lust,*
*Onsteken daer een vlam die noyt word uytgeblust:*
*Schandalen siet men daer selfs aen de Jonkheyd geven,*
*Dat d'oorzaek wezen kan dat veel' in zonden leven,*
*Men hoort daer menig trek die een onnoozel hert*
*Doet komen in gevaer van menig Ziele-smert:*
*Ja dit zoo blakend' vuer doet dikwils g'heele Steden*
*Staen in den vollen brand, vernietigt goede zeden,*
*Jonk, oud, groot, klyn begint op* Venus *dertel min*
*Ook zonder onderscheyd te stellen hert en zin.*

*Zoo gaet den Winter door, zoo word ik uytgestreken,*
*Men agt myn klagten niet, ik mag maer zoetjens spreken,*
*En dat behaegt hun nog, gelijk ik weet niet wat,*
*Zoo heeft den dwazen mensch sijn onheyl opgevat.*
*Dat* Januarius *my niet en hadd' voorkomen*
*En my van meerder klagt de moeyte afgenomen,*
*Ik speelde nog een rol, die vry wat langer waer,*
*Dog nu, maer niet bedroeft, ik dezen aerbyd spaer.*
*Ik bidd' uw Majesteyt, wilt nog uw gramschap stutten,*
*Uw Goedheyd, 'T is bekent, kwam nimand uyt te putten,*
*Geeft egter wat geduld; een ander zal de zaek*
*Misschien door beter Maer' doen strekken tot vermaek.*
*Myn zaken zyn geynd'; dat ander zullen thoonen*
*Zal immers deze klagt een wynigsken verschoonen,*
*Daer schuylt misschien iet goedts dat U behagen zal,*
*Men zegt gemeenelijk, het lest is't best van al:*
*Die van de laeste zyn, die mogen 't al versagten,*
*En doen een goede Maer' in plaets van bitter klagten.*
*Omdat misschien by hun den handel beter staet,*
*Soo mag dan uwen Thoorn' zig keeren tot beraet,*
*En wyken tot geduld: 't goed dat de menschen plegen*
*En kan ik met een schael tot geen thien Ponden wegen,*
*Vervolgens laet dit daer, tot dat het meerder werd;*
*Omdat het wynig is doet my dat groote smert:*
*'k beveel' my aen uw jonst die gy hier voor uw voeten*
*Ziet uwe Majesteyt met vollen eerbied groeten,*
*Gebied wat U belieft, g'hebt my voor uw gesigt;*
*Ik ben altyd bereed voor U en myne pligt.*

Digitized by Google

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

F*Ebruarius* ſtelt, om zoo te ſpreken, op dezelve wyze ſijn zaken voor, en my dunkt, dat het op den zelven kam geſchoren is: daerom alhier veêl woorden te maeken is onnoodig; een zaek dient nogtans aenmerkt, dat, al-hoe-wel den winter alle overtolligheyd ſchynt te verbannen, men nogtans genoegzaem ziet, dat'er ſommige geen weelden ontbreekt: dit hoort men aen hun ſpreken, dit ziet men aen hun gelaet, dit word men gewaer aen allen hunnen Handel, en om zig wat te verſchoonen is dit de dagelijkſche excuſie, *Onzen Staet en middelen brengen dat mede*; argere zaeken, en die my doen ſchroomen, laet ik daer: *Februarius* maekt daer kort gewag af; maer die'er pligtig in zyn zullen het genoegzaem verſtaen; ende dat het waer is, dat'er hier en daer geſproken word al of'er geenen Godt was, dat leert de dagelijkſche laſter-tael van een deel ongebonde zoo-gezeyde Wereld-Philoſophen, die enkelyk hun gemak en plaiſieren betragten, en vervolgens, om met meerder vryheyd hunne booze luſten te plegen, alles dat die tegenſtreeft uytmaken voor beuſelwerk; maer *Weë Ulieden*, die zoo ſpreékt,

*Va Vobis*, want de gramschap Godts zal U, weet dat zeker, eens op het onverwagts overvallen.

*Februarius* gaet voorts tot de Spectakels, die men gemeynelijk Comœdien noemt: wat deze aengaet, vele zyn dies-aengaende van verscheyde gevoelens: deze willen hebben, dat de Spektakels altyd nadeelig zyn, of konnen zyn; andere, dat zy na hunne verscheydentheyd moeten geoordeelt worden, want dat men ook menigmael uyt een goede Historie sijn Ziels-profyt trekken kan: ik late dat zoo: dog mijn gevoelen is, dat'er aldaer meer verargernisse als stigtinge voor der hand is, want al zyn sommige Tragœdien of Comœdien niet tegenstrydende aen de goede Manieren, het is evenwel zeker, dat de onbetamelijke kleeagien, ongebonde actien en diergelyke aenlokzels zoo veel te-weeg-brengen, dat'er al menig hert door geraekt word, ende het dertel vuer langs de oogen in de zinnen laet insluypen, en op diergelijke maniere mag men wel zeggen, dat dusdanige verthoon-plaetzen bequame scholen zijn om de dertelheyd te leeren: daerom lieten de *Lacedemoniers* zig in de zelve noyt tegenwoordig vinden, op-dat sy niets zouden zien ofte hooren dat tegenstrydig was aen de Wetten, de welke verboden alle ongeregeltheyd: dit moest aen alle Jonkheyd bezonderlijk eenen spoorslag geven om dusdanige Spectakels te schouwen, waer door zoo-

menig Jonkgezel bedorven word: en wat aengaet bejaerde Persoonen, ider moet zig daer in kennen, sommige volgen goeden Raed, en andere willen het zoo verstaen, dat'er aen hun om den Ouderdom wat meer geoorlooft is; daer sy zekerlijk het perykel beminnen, dat de voorzigtige schouwen: andere wederom gaen daer voor *passé Temps*, zoo men zegt, dog zonder grond-regel; want als men den Tyd in zoo schadelijk plaisier mag verkwisten, dan moet hy zekerlijk wel een slegte en gemeene zaek zyn, die'er genoegzaem nae-beliesten te bekomen is: het gene, aengezien het'er vele bedrogen heeft, zoo dient ook berispt en af-gekeurt te zijn, want den Tyd doorbrengen met ydele ende dikwils schadelyke zaken, dat is den Tyd jammerlijk verkwisten: ik late daer voorders te handelen van de verargernissen die aldaer gegeven worden; hoe doordringende sy zijn, hebben vele, misschien maer al-te-laet, ondervonden; zoo dat *Petrarcha* zeer wel noemt diergelijke Spelen, *Rem, qua nec honesté geritur, nec honesté cernitur, nec facile dictu est, an lusor infamior an spectator: zaken, die nog met Eerbaerheyd gepleegt, nog met Eerbaerheyd aenschouwt worden, nogte het is gemakkelijk om zeggen, ofte den Auteur of Spectateur den Eerloosten zy*: woorden voorwaer, die ons doen zien hoe zeer men diergelyke plaetzen schouwen moet!



Digitized by Google

Ik zegge dan:

*'T is hier het Meireminnen strand*
*Men lyd'er Schipbraek ook te land;*
*Het dertel-jok en vryigheyd*
*Legt listen aen de Eerbaerheyd.*

Voorders maekt *Februarius* een eynde met te zeggen, dat'er al wat meer te verhandelen zoude zyn, waer 't dat *Januarius* hem niet hadde voorkomen: sluyt eyndelijk met de zaek een wynigsken te verschoonen, denkende aldus de gramschap van *Jupiter* te verzagten: ende het dunkt hem den bekwaemsten middel hier-toe te zyn eenen goeden uytval van de volgende Maeren te voorzeggen, omdat hy van sijnen kant weynig goedts kan aenwenden.

Het profyt dat wy uyt deze verhandelinge moeten trekken is wel bezonderlijk dit, dat wy, om den Tyd wel-te-besteden, die plaetzen, daer wy ons konnen oeffenen in Deugden, bywoonen, en ons eenen af-keer aenjaegen van die, de welke zoo vele harde klippen zyn, waer aen het Schip van een goed leven ligtelijk kan gestooten worden en zeer gemakkelijk Schip-braek lyden: hebben wy deze Maend zoo laf hertelijk overgebrogt voor onze Zaligheyd, laet ons in toekomende met eene neerstige waekzaemheyt onze pligt betragten ende altyd gedenken die schoone occasien, die ons

Digitized by Google

om goed te doen, willen wy, gegeven worden; opdat wy niet en klagen met zekeren grooten Monarch *Diem perdidi*! *Ik hebbe dezen dag verloren!* ja met ontelbare dwaze Minnaers van de bedorve wereld *menſem perdidi! ik hebbe eene geheele Maend verloren*! wat zegge ik eene Maend? miſſchien al vele maenden, jae ook vele Jaeren; welk verlies ons zoo zeer moet ter-herten-gaen, dat wy voortaen door een goed gebruyk van den Tyd het zelve eenigſints tragten te vergoeden: hetwelk opdat ons geduerig de memorie ververſſche, laet ons in 't verſtand printen deze Waerheyd:

*Labitur occultè, fallitquè volatilis ætas;*

*Den Tyd vervliegt, en ons bedriegt.*

# M A R T I U S.

*Uw Oppermogentheyd sal my hier komen vragen,*
*Waerom ik niet en hebb' al-eerder komen klagen*
*Wanneer s' aenhooren zal de fouten overgroot ,*
*Waer aen den blinden mensch zig alle dagen stoot,*
*Ik kan tot dit bestel geen beter Reden thoonen ,*
*Als dat ik hebb' gevreest hun fylen te verschoonen,*
*Of dat ik hebb' geschroomt te zeggen zoo het gaet;*
*Ik word van mijnen kant nog-al-genoeg gehaet ,*
*Ik ben verworpeling, men hoort my* Lubbert *noemen,*
*'K en hebb' geen 't minste deel waer van ik my kan roemen ,*
*'T is Regen, Hagel, Wind, dat ik hun overzend,*
*En daerom staen ik meest in ongena' bekend :*
*Ik vreesde dan te zyn van idereen verstooten,*
*En peysde dat men my van alles zoud' ontblooten,*
*En daerom wenscht' ik eens t' aenschouwen dien stond,*
*Dat ik bekwame plaets voor mijne klagten vond:*
*'K was veerdig dus tot U op staende voet te komen,*
*Gelijk gy uyt* Mercuer' *genoegzaem hebt vernomen,*
*Ik will' aen uw Gebod voldoen zoo veel ik kan;*
*'K en ben geen Mempelaer, maer een regtzinnig man.*

Digitized by Google

*Den Vasten-avond-tyd is my al dikwils eygen,*
*Ik zien de menschen dan al vise grillen krygen.*
*Ik zag dit Jaer alleen een overgroot getal*
*Van Sotten langs de Stad lavéren over-al:*
*Den eenen speelt den Boer, een ander slappen Gillen,*
*Een derde Visegriet, men ziet'er ander' drillen*
*Met kleeders heel gelapt, met bullen aen hun gat,*
*Sy loopen onverzaegt als dwaze langs de Stad.*
*Daer zynder die alsdan een ander gaen verbêlden*
*Door dit of dat vertoog om hun als uyt te schelden*
*Om die of deze fout; maer die't bediedzel vat*
*En is'er nauw'lyks een in zoo een groote Stad:*
*Daer volgt een oordeel op van onbekende zaken,*
*Men hoort'er menig man, niet na verdiensten,laken,*
*En die 't Cretik betreft en kent men egter niet,*
*Een ander word geblaemt, onzeker wat't bedied:*
*Men gaet zoo-verre zelfs, dat men begint te spotten*
*Met Godens hoog Gezag;men kleed zig aen als sotten*
*Met Helm en Harnassuer gelyk als* Mars *den God,*
*Men draegt uw* Blixem-vier*, zoo dient Gy zelf*
*tot spot.*
*Zal uw getergde magt diên laster nog gedoogen*
*Dat't dertel menschen-kind u komt tot straffen poogen?*
*'K beken't had lang verdient te zygen in den gront;*
*Maer g'hebt het wederom Bermhertigheyd gejont,*
*En spaert het heden nog: (ô Goedheyd boven maten!)*
*Edog wat kan het al aen zulke dwaze baten?*
*Men ziet het alle Jaer;de zotheyd neemt geen eynd,*
*Wanneer den tyd is daer, de dwaesheyd ook ver-*
*scheynd.*

Digitized by Google

Dog 't meeste kwaed van al dat is daer in gelegen
Dat veél' tot overdaed en wulpsheyd zyn genegen,
Men drinkt'er zonder eynd, men teert'er zonder maet,
Deês' ongeregeltheyd brengt voorts een hevig kwaed:
Men vloekt'er, dat ik schroom' daer selver op te pysen,
Men sweert'er, dat ik voel myn hairen op te rysen,
Men speêlt den guychelaer, men spreekt'er vuylen praet,
Zoo is 't dat overal de meeste mode gaet;
Dan 's avonds naer Concert, naer Ballen ende spelen,
Omdat den avondtyd hun niet en zoud' vervelen;
Hier gaet het aerdig toe, het schynt dat alle kwaed
Alsdan geen kwaed en is, hoe dat het immers gaet.
Men speêlt aldaer de rol, of van een Venus-jongen,
Of van een Harlequin met duysent kromme sprongen,
Een-ander die verbeêld een Venus overschoon,
En komt daer tot den dans in volle pragt ten thoon;
Dog Bacchus onder all' die is'er meest te kyken:
Dat hoort men aen de tael, dat ziet men aerdig blyken
Uyt menig Cabrioôl die niet en houd de maet,
Ik laet'er menig daer die ander wegen gaet:
Dit nogtans zegg' ik hier, dat ongebonde lusten
Een ongeregeld hert dan niet en laten rusten,
En hoe het voorder gaet daer steêk ik aen een spel;
Het gaet gelyk het wilt, het gaet'er zelden wel:
Dit moest uw Majesteyt voor-al bezonder weten,
Dit over zwaere Jont zyt op den Throon gezeten,
Voor my ik laet wel zien dat ik'er tegen streêv':
Om dat ik dezen tyd de slegtste wêren geêv';

Digitized by Google

*Men laet het daerom niet by dagen rond te loopen,*
*Om menig visevaes en grillen te verkoopen,*
*Al ben ik snagts wat stuer, men wyst my tog den vos,*
*Men komt'er nae het bal gereden met karos.*
*Dus wat ik doen of niet, 't en kander al niet baten,*
*Den mensch is onbevreest, van zinnen als verlaten,*
*En ziet den Tyd verdwynt in lusten en in kwaed,*
*Het geld dat word verteert in dobbel overdaed.*
*Al is 't dat ik hun raed' te pyzen op den Vasten,*
*Ik kom' hun vrugteloos dit zorgen te belasten;*
*Pyst, zegg' ik, pyst eens wel op den aenstaenden Tyd;*
*Men antwoord, 't dient'er niet als dat men heden schryd.*
*Ik hebb' dit alles U, ô Jupiter verheven,*
*Met een opregt gemoed te-kennen willen geven,*
*Opdat gy geeft uw Wet, en thoont uw Majesteyt,*
*Opdat eenider vreest uw streng' Regtveerdigheyt.*

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

M*Artius* brengt niet veél beter tydinge; ende naer zig, gelijk de Andere, op-het beste verschoont te hebben, zegt, dat hy niet magtig is om de tegenstrevende gemoederen te bewegen: begint met volle monden van den Vasten-avond-Tyd. (die, alhoewel hy meermaels in April valt, het gepasseert Jaer aen *Martius* eygen is geweest) een klagt-Gedigt uyt-te-boesemen: veel goedts moest men daer van niet verwagten, want ider weet genoeg, op wat maniere die dagen worden omgebragt: *Bacchus* en *Venus* worden alsdan alle eer bewezen, en men schynt met dezen dek-mantel, dat de gewoonte van zig te verkleeden ende alderhande poetsen aen-te regten voorts-komt van hoogere tyden, sijne dwaesheyd te willen bedekken: *Bacchus*, zoo ik zeyde, word gedient, want sijne Tempels, die'er nogtans ontallyke zijn, ziet men alsdan opgekropt van Volk: wat daer de oorzaek van is, is aen-ider bekent, want *Bacchus* weet de sijne met het edel maer zamen bedriegelijk nat zoo te overgieten, dat sy bynae den uytgang van sijnen Tempel niet meer

Digitized by Google

weten te-vinden : immers den drank verduyſtert zoodanig het gezigt en zamen de reden, (dewelke den mensch van de onredelijke dieren onderscheyd) dat'er niets anders kan uytvolgen, als een wanorden van ontallyke misslagen : de ongebondentheyd die'er uyt voortskomt doet *Venus* floréren , die met Godt *Bacchus* zeer wel accordeért, om-dat sy van de zelve gezintheyd is : de uytwerkzels van de dronkenschap ziet en hoort men op de straten maer al-te-veél, want grouwzaem vloeken en zweêren is alsdan gemyn : de ongebondentheyd doet ook genoegzaem blyken , dat de menschen op deze dagen van den onzuyveren duyvel *Asmodeus* als bezeten zyn , want hoe meerder ontugtigheyd , hoe fraeyer, zoo sy mynen : het argste dog van alles zyn die byeenkomsten ( andere die onder Vrinden met geoorlooft vermaek gehouden worden zyn geensins te berispen ) dewelke maer ingestelt zyn om meerder gyligheyd te bedryven ; en niettegenstaende-dat de Predikanten en Opperbestierders de ballen en Comœdien strengelijk aentasten om de zelve doen te staken, men is evenwel zoo vermeten van zig daer publ.kelijk te laten vinden , en dikwils nog boven dien derft men schimpen uytbraken tegen die, dewelke zorgen voor onzer Ziele zaligheyd : spreekt'er dan sommige van den zaligen aenstaenden Tyd van den Vasten, sy lagchen met zoo profytige vermaninge, ende zoo goede *voorberadinge* is



Digitized by Google

by hun eene meerdere *versmadinge*; men wilt niet hooren van *Devotie*, maer van *Debotie*; ende aldus heeft *Martius* de aldergewigtigste redens om in klagten uyt-te-bersten en over zoo-ongelukkige Tydts-kwistinge te klagen, en wy, inziende de verdoemelijke manieren die'er dan gepleegt worden, hebben de aldergrootste motiven om bedroeft te zyn over het ongeluk van zoo menige Ziele die op deze dagen ter Verdoemenis loopt.

Godt geve ondertusschen, dat dit tegenwoordig-Jaer beter doorgebragt word, en bezonderlijk op deze dagen alle ongeregeltheyt afgesneden ende de schadelijke byeenkomsten gevlugt worden: ende men zal meerder voorbereydinge aenmerken voor den aenstaenden Vasten, denwelken is voor alle die Hem wel beginnen en overbrengen

*Tempus acceptabile, & Dies salutis.*

*Eenen aengenamen Tyd,*

*En den dag der Zaligheyt.*

Digitized by Google

# A P R I L I S.

*Syn' Oppermogentheyd sal iets misschien verwagten*
*van uwe minste Slaev' dat alles zal verzagten;*
*Ik wilde, dat ik kon, U blyde Maren doen*
*Om uwen strengen Thoorn te poogen tot verzoen:*
*Maer snooder is mijn lot en minder myne kragten*
*Alswel van d'ander' elf; wat zoud ik dan betragten*
*Dat nimand door sijn magt kan brengen tot het goed?*
*Een-ider van de zaek alreeds sijn klagten doet.*
*'K word overal versmaed, wat kander arger wezen*
*Als voor een* quidam *zelfs by ider staen te lezen?*
April *is myuen naem; 't bedied zoo veel als* Sot,
*En Daerom houd met my schier alle man den spot:*
*Men quist voor eerst den Tyd met ander uyt te zeynden*
*Nae die of deze plaets, al of wy zeker meynden*
*Dat dit zijn reden had; dog als men weder-keert*
*Dan wort men met den naem van eenen* Sot *vereert.*
*Daer zyn'er die den dag met grimmen overbrengen,*
*En tusschen dat geknor ook dikwils vloeken mengen*
*Om dat ik Regen send of wel een Hagel-bys,*
*Ik ben al wederom voorseker niet te Wys:*
*Sy zouden liver gaen nae buyten om te zuypen*
*Om al hun geld en goed doen door den hals te druypen*
*Sy zouden hier of daer doen liver een Visit;*
*Om dat'er regen valt daerom gebeurt het niet.*

Digitized by Google

*Daer zyn'er ook al veêl', die egter niet en laten*
*Te vinden zulk een huys of zulke Cameraten;*
*Al had men maer een been, al had men niet een duyt,*
*Men zal en wilt'er zijn, of't speêltjen is verbruyd.*
*Daer zyn'er, die, wanneer is al hun geld verzopen,*
*Nog liver hun kazak en huys-raet gaen verkoôpen*
*Als blyven van de plaets, en laten hunnen drank;*
*De zaek is al-te-verr', men gaet den zelven gank:*
*Sy roepen tusschen-beyd', dat heét* Aprilizéren,
*'T is nu den besten Tyd om dapperlijk te smeren;*
*Den Somer is voor d'hand, dan winn' ik weêr den kost,*
*Dan word myn kleed en goed haest uyt den Berg gelost:*
*Zoodan, in plaets van werk, men blyft'er lustig zuypen,*
*En met sijn huyt vol schuld men gaet daer henen druypen;*
Bazin, ah!, borgt my wat, den Somer is voor d'hand,
Of, zyt gy ongerust, ik hebb' nog goeden pand;
*Maer die zig tot den drank zoo bestig heeft begeven,*
*Die gaet den zelven weg gedurende sijn leven,*
*En, of het zomer word, hy blyft al-even fijn,*
*En zoo geraekt dat volk in groot verdriet en pyn.*
*Men vind een ander' soort, die mag ik niet vergeten,*
*Want dezen slimmen trek dient ook alhier geweten,*
*Sy schynen fraeyë liên; dog menig deksel guyt*
*Draegt 't vosken in de mouw, en jaegt het elders uyt;*

Digitized by Google

*Die knapen laten hun op ander' plaetzen vinden,*
*En komen hier of daer by onbeschoefste vrinden*
*Een deel bedorve maets, wiens handel g'heel bestaet*
*In 't passen op gemak en hoe de mode gaet:*
*Daer spreekt men al-te-vry, en d'ongeregeltheden*
*Zyn daer in vollen zwier: 't is korten tyd geleden,*
*Ik zag'er vyf of ses, die gingen nae de mert,*
*Daer menig jong-gezel, eylaes!, bedorven werd:*
*Vryagi' ydelheyd en lusten te betragten*
*Dat hoort men by die soort voor hooge wysheyd agten,*
*Te spreken van geluk, en hoe de wereld gaet,*
*Te maken grooten zwier, daer in hun heyl bestaet:*
*Florêren hier en daer met onbeschaemde liden,*
*(Gelyk men heden ziet maer al-te-veel geschiden)*
*Dat is een bezigheyd, die, seggen sy, bestaet*
*En zonder eenig arg, en zonder eenig kwaed:*
*Te loopen agter straet en dat by g'heele nagten*
*Daer van hebb' ik alreeds ontfangen groote klagten,*
*Wat dat 'er nog al is by ider onbekent,*
*Dat laet ik zoo het is, en tot een ander zend:*
*En zoud ik van die soort daer van de reden vragen,*
*Sy zullen mijn geklag daer-over niet verdragen;*
Wy doen wat dat ons lust; let zelver wat gy doet,
Uw zaken sotten-quast en staen niet al te goed:
*Neemt dat'er imand nog mijn vrage kwam aenveer-*
*den,*
*Hy zal zig evenwel niet teenemael geweerden*
*Myn zeggen te voldoen:* wy maken dit plaisier,
Omdat den Somer komt, en anders niet een zier:

Wat zoud ik dan al-nog, wat kan ik voorder maken?
Gy ziet het, ô Jupyn, het zyn bekaeyde zaken;
Geen spreken hier en helpt, sy spotten met den raed,
Die ik hun stadig gev' tot hunner meeste baet.
Kom' ik hun al gelyk van beternis' te spreken
Ik word op 't zelve pas van ider uytgestreken,
Myn zeggen helpt zoo veel als wasschen eenen moor
Ik kryg', al raed' ik wel, ter-geener-tyd gehoor.
Zoodan wat hier gedaen? ... gy moet die ligte gekken
Wat dapper een voor een met hunne ooren trekken,
Gy moet dien dwazen hoop eens drygen met de straf,
De vrees voor uwen Thoorn al dikwils voordeel gaf:
Dan zal en uw Gezag en myn vermaning' helpen,
Gy zult die dertelheyd met al haer zwieren stelpen,
En al dat snood gespuys zal vreezen uwe Magt;
Het dient tot meerder Vrugt dat komt op 't onver-
wagt.

# ZEDELYKE BEMERKINGE.

APrilis weet ook-al eenige verontschuldingen voor-te-wenden, om de schuld van synen kant te weêren, gelijk het gemynelyk gebeurt, als de zaek op een nypen gaet; dog my dunkt dat *Aprilis* hier-toe wel eenige reden heeft, aengezien men hem uytscheld voor eenen *quidam*: immers wat zoude eenen dusdanigen vermogen, en wie zoude nae zoo-befaemden quispel willen luysteren, gemerkt men den Raed van voorsigtige Perzoonen van-den-kant-stoot, ja zelfs verbolgen is op die, de welke voor ons geluk bezorgt zyn ende gedurig ons doen in de ooren klincken deze woorden van den Ecclesiasticus, *Fili conserva tempus, & devita à malo. Sone neemt den Tyd waer, ende vlugt van het kwaed.* Edog wat zal ik zeggen? niet tegenstaende zoo-kragtige poogingen om een-ider de kostbaerheyd van den Tyd in-te-planten, blyft men evenwel voorts-gaen in den zelven zoo onopletteIyk door-te-brengen, ende dit laten sommige Quispels te meer blyken, hoe sy kwistiger zyn van den Tyd: 't is van ydel Plaisier, van beuselwerk, menige Visevazen, van florêren en bragêren daer sy van spreken, en daer sy nae tragten.

Digitized by Google

Maer och-ofte dit het argste waer! men trekt allengskens aen eene meerdere dwaesheyd, dusdaniglyk, dat men ongevoelijk voortsgaet in syne fouten: daer komt ten laeften by eene berispelijke onbeschaemtheyd in doen en spreken: hier uyt komt dan voorts eene ongetemde genegentheyd tot het kwaed, en men laet zig voorstaen dat alle gyligheyd toegelaten is onder den dek-mantel van *Gaudeamus*: 't is van deze dat ik zeggen moet, dat sy aen hunne pluymen genoegzaem laten zien wat vogels sy zijn, en dat die soort hedendaegs maer al-te gemyn is, die ook andere tot haer gezelschap lokt, ende de-zelve op korten tyd van een goed leven af-trekt: hier van komt het, dat'er zoo menigen wel-opgebrogten jongeling en deugt-zoekende Dogter allengskens inzwelgt het bedriegelijk lok-aes van de wereld, ende eyndelijk teenemael af-wykt van den weg der Deugt, den alderbeften Tyd, te weten de jonkheyd, voor de ydelheyd overbrengende; daer hy den bekwaemsten is om Vrugten te vergåren: ja dit gaet zoo verre, dat'er sommige zig niet en schamen onbetamelyke discoursfen aen den dag te brengen, zig boven andere te verheffen, zig op te pronken boven staet en conditie, ligtigheyd van manieren te plegen, ende aen de ongekrenkte herten zoo veel stronkel-steenen te leggen, als sy ongeregeltheden doen blyken in hunnen al-te-vryen

Digitized by Google

Handel: dus, om-dat alles zoo-onbeschaemdelijk hier toegaet, is het, dat *Aprilis* zig daer mede niet veél kan bemoeyen, en daerom geeft hy aen *Jupiter* deze zaek teenemael in handen, om daer mede nae sijne Voorzigtigheyd ende Magt voorts-te-gaen.

Gy Christen mensch kont met deze Bemerkinge uw profyt doen, is-het-dat gy wilt opletten: een nauwkeurige overweginge van uwen Handel moet genoegzaem zyn om te weten wat U te-doen en te-laten staet: hebt gy met de dwaeze den breeden weg bewandelt, verlaet den zelven nu het nog tyd is; want blyft gy daer in voortsgaen, gy loopt in uw verdoemenis: neemt den Tyd, misschien den wynigen Tyd die U nog over is, zoodaniglyk waer, dat gy geen stipken daer-van zonder Vrugt laet voor-by-gaen, besteed hem tot uwe Zaligheyd, wilt gy van den Tyd en uwe Ziel geen schade lyden. *Dum Tempus habemus, operemur bonum.*

*Terwyl' den Tyd ons word gegeven;*

*Laet ons den Tyd in Deugd beleven.*

# MAJUS.

IK weet, Uw Majesteyt zal ander' maêren wagten
Van d' aengename Mey; ik ben geen Tyd van klagten,
Zoo ider zig bewust: maer egter ik beken,
Dat ik tot grove klagt het meest gedwongen ben.
Al heeft uw goed Beleyd my aen den Mensch gegeven
Opdat hy dezen Tyd zoud' in verquikking' leven,
Al hebt Gy overal de groenigheyd geplant,
De blydschap van het hert, het leven van't verstand;
Nogtans genade Vorst, wie komt Uw jonst Gedencken,
Wie komt U voor dat Goed een dankbaer hertjen schencken?
Voorwaer het gaet zoo't plagt, en of het winter was,
Bevrozen van gemoed, en alles buyten pas:
'K beken, dat geenen mensch Uw Mildheyd boven maten,
Gelyk 't betaemt, vermag oyt ongegolden laten;
Den aengenamen Tyd moet strekken tot Uw Eer,
Uw weldaed dient te zijn verheven meer en meer;
Dog aengezien den Mensch de Reden heeft verlaten,
En tragt naer dwaze min en hoogverheve Staten,
In plaets, dat hy voor al besteden zoud' den Tyd
Tot Uwen meesten Dienst en sijn bekwamigheyd,

Digitized by Google

*Zoo is't dat zulke Liên Uw Goedheyd niet gedencken*
*Die gy uyt enkel jonst hunlieden kwamt te schencken;*
*Sy zeggen, dat ik ben den aengenaemsten Tyd,*
*Maer weten niet het minst van Uw Mildadigheyt.*
*'T gebeurt dan allen dag dat sy hun pligt versuymen,*
*In plaets dat sy hun hert van fouten zouden ruymen;*
*'T is d'oorzaek, zoo ik U terstond verhalen gaen,*
*Dat s'altyd in den weg van zonden blyven staen.*
*'K en weet niet hoe het komt, en hoe het kan geschiden,*
*Dat s'aen een soet vermaen geen jonstig oor en biden;*
*Ik raed' hun tot het best, en zegge:* 't is den Tyd,
Die als een gragen worm door 's menschen leven byt;
Besteéd hem daerom wel: wilt bidd' ik u gedoogen
Dat ik sijn kort geluk U-liden stell' voor oogen:
Aenziet de schoon Narcis en jeugdig Hyäcint,
Wat zijn sy, pyst het wel, als enkel schrale wind?
Het 'staet U daerom toe gedürig t'overpyzen
Dat zoo den schoonen Tyd gaet seffens henen ryzen,
En dat, gelyk een Bloem ons haer gezigt ontrekt,
Alzoo den snellen Tyd aen onzen wensch ontbrekt.
*Al is't dat Veld en weyd' hun groenigheyd verthoonen,*
*En dat een jeugdig Bosch sijn boomgewas gaet kroonen,*
*Al is't dat hier een beek met silv're straelen vlied,*
*Of elders een fonteyn haer' klaere waters schiet;*

*Al is't dat tusschen-beyd' de koele suyde winden*
*Zig in het groene wout of elders laten vinden ;*
*Wanneer het Zonne-ligt te middag neder-straelt,*
*En dat de warmte zelfs van bergen neder-daelt,*
*Al is 't dat in het Bosch de Vogels tireliren,*
*Al hoort men daer ontrent het Nagtegaeltjen swiren ;*
*Al is't dat hier-en-daer het Vinkxken aerdig queelt*
*En* Pan *op sijne fluyt een aerdig duyntjen speelt ;*
*Zoo derft men evenwel in alle deês genugten*
*Tot eenig snood vermaek en kwaede driften vlugten,*
*Gelijk op dezen Tyd maer al-te-veél geschied,*
*Wanneer de Reden zelfs van wyze herten vlied:*
*De Nymphen hier-en-daer die weten zoo te vlyden*
*Om eenig jong-gezel tot quaden lust te lyden,*
*Dat door het zoet gestreel zelfs een onnoozel hert*
*Door eenen wink alleen geraekt in bitter smert.*
*Myn opzigt is hier niet dit alles te vermelden*
*Hoe menschen redeloos zig in perykel stelden,*
*Want dat ik hier verzwyg en dient'er niet gezyt;*
*'T is zelden zonder zond' en zonder schand gevlyd ;*
*Hun blindheyd gaet zoo verr', dat s' all' eenparig roepen,*
Laet ons, terwyl men kan, van onze lusten snoepen,
Laet ons den zoeten Tyd besteden in de vreugt
Tot welstand van het Hert en vrolykheyd der jeugt :
Wat ? zoud' men hedendaegs geen meerder lusten plegen
Alsdat men zat by't vuer, door hagel, wind, en regen
Van alle vreugt ontbloot? den lieven Somer-Tyd
Maekt idereen met regt na vollen eysch verblyd ;

Digitized by Google

Het aengenaem saisoen komt ons sijn jonsten biden
Dit ziet men *in den Mey* met meêr plaisier geschi-
den,
Want alles dan herleeft; dan dient'et niet gepyst,
Hoe dat den vluggen Tyd zoo spoedig henen
ryst;
Dan moet'er zyn gejokt, het is den Tyd van tiren
Den aengenamen stond van hier-en-daer te swiren,
De jonkheyd nu geniet het beste van de min;
Dat heeft den schoonen *Mey* voor ander'Maen-
den in.

*Hier hoort Uw Majesteyt, hoe dat men komt te spotten*
*Met mijnen rypen Raed, hoe menig' ydel' zotten*
*Gaen raezen hier en daer; al of Uw Mogentheyd*
*Hun niet ontrekken kon zoo-aengenamen Teyd;*
*Sy maken van Uw Jonst een deel verwerde zaken,*
*En derven stoutelijk My en Uw Mildheyd laken,*
*En zeggen dat den Tyd dient voor hun snoode lust,*
*Die, zoo hy eens ontvonkt, noyt meer word uytge-*
*blust:*
*'K verschoon my dan te-regt, dat ik by zulke kwanten*
*Geen Vreês', geen G'hoorzaemheyt kan in het herte*
*planten;*
*Dus Uw Voorsigtigheyd berame wat zy doet,*
*Want tegen zulken kwaed dient wel een haesten*
*spoed.*

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

DEn aengenaemen *Mey* zoude moeten aengename Tydinge brengen, gelijk hy zelfs bekent; maer al wederom niet beter als het voorgaende, want het gaet'er al-zoo-arg: in plaets dat men deze vreugd zoude gebruyken tot de Deugt, besteed men die aen ydele plaisieren van de buyten-spoor-loopende Jeugt, ende hier uyt is eene zeer groote schade der goede Zeden voorts-komende. Daerom is't dat *Majus* overdenkende de onherstellyke verkwistinge vanden Tyd over dit zoo groot verlies van eenen zoo-kostelijken pand wel-met-regt is klagende: hy haelt hier in't kort op de aengename en toelagchende genugten van den aenstaenden Somer-Tyd; hy schildert-uyt als op een Tafereel alle de levendige coleuren van de gebloemde Velden, hy stelt-voor-oogen de natuurelijke lieffelijkheyd van de groene Boomen en welriekende Hoven, hy doet ten vollen zien, wat al Vreugd en jolyt zoo-toejuychende Saisoen ons mededeelt; ende dit alles om-te-thoonen de mildheyd van *Jupiter*, de Menschen van hunne ondankbaerheyd ten vollen overtuygende, aengezien sy, niet te vreden zynde met zoo overtreffelijke jonst,

Digitized by Google

hunnen Appetyt tragten te verzaden met elders hunne kwade passien te volbrengen: imand zal zeggen, de occasien van op dezen Tyd in Converſatien te geraken zyn veelvoudig, vervolgens imand, die met de wereld omgaet, kan deze niet ſchouwen; maer mijnen goeden Vriend wat reden hebt gy van zoo te ſpreken? my dunkt dat dit de tael is van alle de wereldſche minnaers, want die zig laet vinden daer hy weet perykel gelegen te zijn, al waer't dit maer eens gebeurde, kan zeer ligtelijk vallen: *David* zag van ſijn Voor-hof eene *Bethſabea* bezig met zig te waſſchen, ende *het zien*, was genoeg om te komen tot *de daed*, *Vidiſſe Periſſe eſt*; en Gy-Lieden, die de Gezelſchappen by woont, meynt bevreyd te zijn van den val? hy was Godtvreezende, oplettende op zig zelven, wys, voorzigtig, ende komt tot de zonde; en gy meynt te ſtaen, ja te konnen blyven ſtaen op ſlibberagtige wegen, die van u zelven niet en hebt als een ydel betrouwen, zonder oplettentyd voortsgaende, en vervremt zynde van de Deugt: ô wat verblindheyd! immers wanneer zyn de aenlokzels het menigvuldigſte geweeſt? nu: wanneer zyn de Vleyeryen de ſterkſte geweeſt? nu: wanneer zyn de liſten de bedriegelijkſte geweeſt? nu: wanneer zijn de menſchen de ſlapſte geweeſt? nu: waerom dan nog betrouwt, en zig laten vinden in zoo vele occaſien, daer eene genoegzaem is om te

Digitized by Google

vallen? maer neemt, dat gy niet en vielt; zyt gy bevreyd van te vallen? neemt dat gy bevryd waert van te vallen, zoud gy bevreyd zijn van te ſtronkelen? en neemt dat gy bevryd waert van te ſtronkelen, zoud gy bevryd zijn van het verlies van den Tyd? gelooft vry, dat gy geen van alle u vaſt kont beloven maer veél min het laeſte: want hoe menig uer, hoe menigen dag, ja miſſchien den geheelen *Mey*, laet gy voorbygaen zonder vrugt, die overbrengende met ydelen klap, ſlegte hiſtorien, onnuttige Tydquiſtingen? zoo-dat gy den Tyd die alderkoſtelijkſte Peerle (die gy niet-en-agt, om-dat gy haere koſtbaerheyd niet en kent) voor eenen geringen prys van eenig kort plaiſier geerne verwiſſelt, zonder eens te denken op de woorden van den Eccleſiaſticus: *Non defranderis à die bono, & particula boni diëi non te prætereat: En wilt eenen. goeden dag* (dat is den ſchoonen Tyd) *U niet laten ontrekken, en dat u een ſtipken van den goeden dag* (*alsvoren*) *niet ontſnappe.* Hoe het voorder gaet geeft *Majus* in het volgende van ſijn klagt-digt genoegzaem te kennen, zeker met groot hert-zweer, dat hy moet aenzien, dat zoo ſchoone Dagen aen zoo ſlegte zaken beſteéd worden: ende ziet, ondertuſſchen verſchuyft met den eenen dag achter den anderen deze geheele Maend; ende het is altyd gegaen den zelven gang, zonder eens te pyzen op deze zin-ryke Woorden:

Digitized by Google

*Et fugit intereà, fugit irreparabile Tempus.*

*D' onwederroepelyken Tyd*
*Met snelle vleugels henen-glyd.*

Eyndelijk den blyden *Mey* om sijnen aert; maer droevigen om sijne klagten, verschoont zig zelven dat sijnen goeden Raed wynig baet, om van de Menschen aenhoort te worden; dat sy zeggen, dat dien Tyd hun gegeven word om plaisiren te raepen; welke dwaesheyd, aengezien sy de aldergrootste is, verdient dat men die noeme eene ongeneselyke ziekte, dewelke door geenen hulp-middel kan gered worden: hier uyt komt voorts eene ongevoelyke ondankbaerheyd van de Hedendaegsche Libertinen, dewelke, in plaets van den goedjonstigen Godt over sijne Mildadigheyd te bedanken, zoo geluk-biedenden Tyd derven gebruyken tot ongeoôrlooft vermaek. Zoodan imand, die wel pyst ende met gezonde herssens de zaek overweegt, zal aen den Gever van zoo-schoonen Tyd de vrugt van den zelven wel-besteed-zynde tot dankzegginge op-dragen: daerom

*Geeft Godt de vrugt van uwen Tyd*

*Door wiëns Jonst g' in 't leven zyt.*



Digitized by Google

# J U N I U S.

*GEmerkt Uw Majesteyt eenider wilt aenhooren,*
*wat dat hem hier of daer in sijn Gezag mogt stooren,*
*Zoo agt ik dat mijn zaek, als ander', dient geseyt*
*En aen Uw Hoog-gezag ten vollen uytgeleyd:*
*Men zal misschien van my een beter Tyding vragen,*
*Omdat men niet en peyst dat idereen zal klagen;*
*Dog, wat mijn deel belangt, ik hebb' te wynig magt*
*Opdat zoo menig' Mensch sijn volle pligt betragt:*
*Gev' ik hun wat vermaen en laet mijn klagten hooren,*
*Sy schynen zig daer aen in 't minste niet te stooren,*
*Want zoo ik maer en spreek van Tyd, van Pligt, of Staet*
*Dan is het dat wel haest hun' tong verwensching slaet:*
*Een deel verliefde Jeugt en wilt geen Reden hooren,*
*Dat is, gelyk men zegt, maer voor onnoozel stooren.*
*Sy weten wat hun dient, sy volgen hunnen zin;*
*Den Somer, zoo het schynt, heeft zulke knepen in.*
*En waerom meer gezyt? sy loopen en bragêren,*
*Men ziet hun hier en daer met slegte soort florêren,*
*Zoo vlied den schoonen Tyd in ydel sot plaisier,*
*En word eylaes! besteéd aen s'werelds loosen swier.*

Digitized by Google

Daer word zoo menig' uer met enkel lanterfanten
Met praetjens voor den vaek verkwist langs alle
kanten;
Uw dat zoo woeste Ryk heeft menig ydel hert,
Waer van den gulden Tyd in niet versleten werd:
Zoo menig hel'dren Dag in snoode bezigheden
In Ledigheyd en Pragt ziet m' Hedendaegs besteden;
Den Tyd word't minste g'agt, die nogtans is een'
schat,
Die alle kostbaerheyd in zig alleen bevat.
Ik gaen hier dan ten thoon die bezigheden stellen,
Die naer een kort verloop de zinnen meerder kwellen
Als eenig groot torment: het rad Ixion kwelt
Maer den verkwisten Tyd op 't hert heeft meer
gewelt.
Dog zoo nog alles gaet gelyk het plag te wezen
En komt'er niet een sugt uyt hunne borst gerezen,
Sy gaen den zelven gang en kwisten hunnen Tyd
Al-of hy was gejont tot vreugden en jolyt:
Hoe menig' is'er niet, die van den vroegen morgen
Begint voor hoog Geluk en Weerdigheyt te zorgen?
Hy beëld zig zelven in het-ghen' hy niet en is,
Hy maekt van sijnen staet een uytterlijk beslis:
Men ziet hem over straet met glori' ingenomen,
Niet als een deftig Heer, maer als een Hertog komen,
Hy wilt door sijn gezigt een-ander doen te niet,
Syn Trotsheyd van gemoed, als met een stem, gebied:
Dat imand eenig deel maer van sijn Titels laekte,
'T is zeker dat den Man in groot gevaer geraekte,
Want 't is het point D'honneur dat zoo een bits
gemoed
Zelfs aen het blanke stael sijn' handen slagen doet:

Digitized by Google

*Nog verder gaet die waen; hy wilt aen nimand wycken,*
*Hy zegt, alleen te zyn den Rykſten van de Rycken,*
*Den meeſten in gezag, den Edelſten van Bloed,*
*Den hoogſten van Geſlagt, den kloekſten van gemoed:*
*Hy meynt dat Uwe Magt de ſijn' niet kan bethoomen,*
*Men ziet hem voor geen ſtraf van Uwe Gramſchap ſchroomen,*
*Geen zaek die hem vervaert, of ſtelt ſijn hert in pyn,*
*Hy ſcheynt als zonder vrees zelfs voor de dood te zyn:*
*Men houd in ſijn Gezin een deel gezwinde knegten*
*Om menig groot Banket ſchier daeg'lijks aen-teregten,*
*Daer word zoo menig beêt gegeven aen den hond,*
*Geweygert* Irus *zelfs die voor de deure ſtond:*
*Men hoort daer menigmael een-anders handel laken,*
*Die tot een hoogen trap van glori' zoud' geraken.*
*Of door ſijn kloek Verſtand, Deugt, of bekwamighyt,*
*Van dezen word aldaer veél ſchimpery gezyt:*
*Het ſchynt dat hoogen ſtaet, dog zonder kloeke werken,*
*(gelijk uyt hun gezeg genoegzaem is te merken)*
*Bekwaem is tot een Ampt van luyſter en gezag:*
*Zoo veél op hun gemoed den blinden drift vermag!*
*'K verzwyg hier menig trek van ongezaute monden,*
*Die ook de beſte zelfs voor Sot en kwaed verkonden,*
*Verſmading van Uw Wet, verkwiſting van den Tyd,*
*S' aenhooren geen vermaen: het is genoeg gezyt.*

Digitized by Google

*Den Tyd dat schoon juweel gaet seffens henen stryken,*
*Niets komt naer kort verloop zoo klarelijk te blyken,*
*Den Tyd den vluggen Tyd ontsnapt aen menig mensch,*
*Die maer alleen'lyk past op snoode lustens wensch:*
*Dog wat het zy of niet, den Tyd zal eens verschynen*
*Dat allen dat vermaek in knaging zal verdwynen;*
*Den geest bezwaert zig zelfs en voelt sijn eygen daed,*
*Verdwenen is den Tyd besteed in menig kwaed:*
*Dan volgt'er sugt op sugt, de vreugt verkeert in klagten,*
*Geen middel van vermaek kan dit verdriet versagten,*
*Want sugten zonder baet is sugten om den Tyd*
*Die eens verschenen is; hy laet ons enkel spyt:*
*En egter is den mensch genegen om te woelen,*
*Niets kan sijn dertel hert en dwaezen lust verkoelen;*
*Al is't dat ik hem zegg', den Tyd den besten schat*
*Dient, zoo hy word gejont, profytig opgevat.*
*Op-dat zoo-nut gepys mag in de zinnen komen*
*En dat ik myn gezag kan thoonen als een vromen,*
*Doet dwaze liden zien, dat, die den Tyd verquist,*
*Daer naer tot sijn verdriet den Tyd en alles mist.*

Digitized by Google

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

HEt schiynt of *Junius* geene andere verontschuldinge wist aen-te-wenden als de voorgaende; ja voorwaer zoo is het nog dagelijks de gewoonte, dat men zig van een anders excusien bedient: dog met dat verschil, dat de Maenden geene andere konnen bybrengen, aengezien-dat het overal op denzelven kam geschoren is, want men zoude met regt mogen zeggen, *Mundus totus in maligno positus est*: *Geheel de wereld is aen het kwaed vastgebegt*: waer uyt noodzakelijk volgen moet, dat'er tegen zoo-ontallsijke misdaden de berispingen van wynige geen-of-klyn vermogen hebben: immers neemt dat imand, ook van groot gezag, aen de verblinde Jonkheyd van dezen Tyd zeyde, dat sy den Tyd onnuttelyk verkwist, dat sy haere passien voldoet, dat sy loopt in haer verderf; wat zoude het meestendeel daer-op voor antwoord geven? slegte verontschuldingen, opspraek, ja dikwils nog eenen hoop onbeschoefte woorden; diesvolgens worden'er wynige gevonden, die zig daer-mede derven bemoeyen; en by aldien dat'er nog imand gevonden wierd die sulkx dede, men zoude hem misschien voor synen goeden Raed met verdrukkinge derven loonen;

Digitized by Google

zoodan men neemt syn vermaek, men voldoet syne zinnekens, men schikt zig na den meesten hoop, (gelijk het gemynelijk gaet, dat een deel dwaeze den weg der dwaesheyd inloopen) men tragt nu-hier dan-daer die of deze occasie by-te-woonen, nu die conversatie te vinden, dan dat Huys-gezin te gaen bezoeken, met een woord den eenen dag voor, en den anderen naer laet men doorloopen, zonder eens te denken op de korte snelligheyt van den onwaerdeersijken Tyd: dan is alles goeden Tyd, dan gaet alles na wenschen, en men doet tusschen Musiek en zank, tusschen Speys en Drank deze woorden door de Zaele klinken: *Coronemus nos Rosis*: *Laet ons ons kroonen met Roozen:* Want, zegt eenen anderen, de Reden is Zonne klaer: *Antequam marcescant: Eer sy verslenssen:* ende aldus gebeurt het, dat'er zoo-wynig gedagt word op het aldervinnigste verloop des Tydts, ja dikwils van den besten Tydt, dat is, *De Jonkheyd*: by deze verblindheyt komt eene vermetentheyd, die ook jonge Gezellen zeer eygen is, van zig te laten voorstaen iets te zyn, daer sy niets en zyn, van andere boven een-ider te willen geëert worden, alles beter te willen weten, het-gene men in die of deze Conversatie genoegzaem te kennen geeft. Ik wil daer van voorder zwygen; want deze foute is zoo gemyn, dat men die in vele met eenen opslag des gesigts genoegzaem kan bespeuren.

Digitized by Google

Voorders klaegt *Junius* van die, dewelke *bonne Fête* houden, ende lustig in Spys en Drank zig vermaeken, hy vertelt dit alles met sijn *Commata* en *Puncta*, ende stelt de zaek *in formâ* ten thoon; behalven dat hy van slegte klappertanden niet veél vermelden wild, ofte, om klaerder te zeggen, beschaemt is om al-te-vrye manieren van-spreken uyt-te-drukken, die'er op de Maeltheden, bezonder wat aengaet het blamêren van de goede, maer al-te-veél ommegaen, ende dit word aldermeest gevonden onder de Brood-vrinden, de welke nu klaps genoeg já in overvloed hebben, maer *zullen ophouden van by u te komen, alswanneer gy zult op-houden van ryk en mildadig te zyn*, (*beter zal ik zeggen*) *als wanneer gy een eynde van uwe Dwaesheyd en kwistigheyd zult gemaekt hebben: Frequentare te desinent, cùm tu dives aut largus, (dicam rectiùs) cùm tu stultus aut prodigus esse desieris:* en al-is-het dat vele dit niet willen aennemen zeggende dat de gezelschappen de vrindschap onderhouden, en dat de Conversatie de Recreatie maekt; ik zegge evenwel, dat by alle dit meer kwaed als goed gelegen is, genomen op de gezeyde maniere, want overvloedigheyd baert vrienden, vrienden worden vermeten, en zoo verre dat sy meynen hun alles toegelaten te zyn, sy versmaden andere om u nae den mond-te-fluyten; dog waer't dat uwe jonst begonste te verslappen, dan

Digitized by Google

waeren duſdanige, *Quaſi fulmine tacti*, haeſt ver-ſtoven, ende ſy zouden u met de zelve ſchimp-woorden derven benadéelen: Vat gy dit, die zoo-menige ure met de uwe verſleyt in *Bac-chus* ende *Abundantia* te dienen? vat gy dit Teerders en Slempers, by wie den Tyd met volle manden word ter-venſteren uytgedragen? mogelijk zult gy dat beter begrypen uyt de klagten van *Junius*, zoo gy die met het ſpits van uw bryn wilt doorſnuffelen: maer Godt geve, dat gy dat zoo begrypt, dat gy de keer-ne van de zaek ontbloot, ende aldaer ziet wat ſy in zig beſluyt! hier uyt zult gy dan leeren uwen Tyd niet-te-beſteden in uw ge-mak en zinnelijkheden te voldoen, maer dien altyd waer-te-nemen tot het volgen van uwen ſtaet en conditie, niet te buyten gaende de palen van ſoberheyt: gy zult, te-vreden-zynde met een wynig, geruſter zyn van gemoed, en leerende allengskens hoe gy u in zulke ge-vallen dragen moet zult gy moeten bekennen, dat de beſte maeltyd is den Tyd wel-te-be-ſteden: want

*Dit gepeys voed den geeſt,*
*En verheugt aldermeeſt.*

# J U L I U S.

W*Aert-dat ik niet en moest de fouten openbaren*
*Nu menigmael berispt, dog vrugt'loos alle jaren,*
*Ik zoud' voorwaer, ik zoud' door myn stilzwygentheyt*
*Bedekken hier-en-daer hunn' ongebondentheyt:*
*Het schynt, alof men my niet eens en moeste vragen*
*Wat dat geoorlooft is, ik moet nog schamp verdragen*
*Omdat ik niet en doen eenider na den zin;*
*Het weder, zoo men zegt, heeft altyd grillen in:*
*Men weyt het op't saisoen en komt'er van te klagen*
*Omdat ik somtyds send subite donder-vlagen,*
*En dat men niet en kan floreren agter straet*
*Of loopen hier en daer by die of diën maet:*
*Sy wilden een faison dat hun sijn jonste biede*
*Op dat hun meer en meer na hunnen wil' geschiede,*
*En ziet zoo menig uer verloopt in ledigheyt,*
*In brassery en pragt, ja in ontugtigheyt:*
*De traegheyd is zoo groot, dat goede bezigheden*
*Maer scheynen sot geraes en zonder grond en reden,*
*Men pyst'er nog op pligt, nog op sijn eygen staet,*
*'T is alles wel gepast dat na de zinnen gaet;*

Digitized by Google

*Natura neygt tot's kwaed zoo m'haer niet komt gebiden,*
*Dit ziet men hedendaegs by groot en klyn geschiden;*
*En-zoo-men is geneygt aen deeze slaverny*
*Dan is men nimmermeer van kwade driften vry.*
*Hoe menig Jonggezel begint maer reeds te leven,*
*En gaet zig van-nu-af tot Luyerdy begeven!*
*Uyt deze spruyt den drift tot menig boozen lust,*
*Die, zoo hy voorder gaet, word nimmer uytgeblust.*
*Hier uyt ontstaen vooral onteelbaer' dertelheden,*
*Men ziet'er binnen Tyd in ydelheyd besteden*
*Veragting van de Deugt werk en bekwamigheyd,*
*'T zijn kinders altemael van d'argelistigheyd:*
*Zoo word al-wederom den Tyd en pligt vergeten,*
*Zoo word'er menig dag in gyligheyd versleten;*
*Men gaet van d'eene faut tot d'ander' met vermaek,*
*En waerom meer gezyt? zoo komt men aen den back.*
*Ik zag'er onlangs twee gaen langs de groene wyden*
*En naer een lang gesprêk ontrent een herberg byden,*
*Men seyd' 't is tyds genoeg laet ons hier binnen gaen,*
*Wat willen wy alhier zoo sober blyven staen?*
*Den eenen was een kwant die hield van wel te teêren*
*Den and'ren ligt-van-stof en was gewoon te swêêren;*
*Maer zoo den Vader eens die Curen had gezien,*
*En zag men noyt van hun dit in de Stad geschiên:*
*De beurzen waeren kael en niet gelyk sy plagten,*
*Men hadd' van hun verveir gedaen verscheyde klagten.*
*En daerom waeren s' hier gekomen op den brom,*
*Maer, zoo het effen blêêk, niet al-te-willekom:*

Want als den baes verzogt dat imand zoud' betalen
Daer stond men af verstelt, waer zal men duyten halen?
Den zack was zonder geld, daer stond men byd' en keék,
Gelyk het naderhand tot hunne schande bleék;
Maer Vrind zyt niet bedugt, ons Vader zal't betalen,
Gy kont het morgen vroeg, die ure, komen halen,
Wy woonen in die straet: zoo raekten sy van daer,
Gelukkig waren sy ontkomen het gevaer:
Dan zoo den baes zig spoed om naer sijn geld te vragen,
Geen mensch daer van en wist; hier hielp geen fugt of klagen,
Want nimand daer ontrent of in de g' hêele Stad
Of zoo een straet en wist of zulke namen had:
Wat dunkt U van die soort en zoo verleyde gasten
Die menig geld en goed in overdaed verbrasten,
En spillen zoo den Tyd, al-of hy was een zaek,
Die maer en dient te zyn genomen tot vermaek?
Ik kan den handel hier van zulke dwase gekken,
Die menig fraêymans kind ook tot bederf'nis trekken,
Niet halen all' ten thoon; zoo menig vizen quant
Heeft hier of daer misschien wat argers aen der hand:
Dit schryv' ik alles toe aen die zoo jonge spruyten
Laet gaen in hunnen drift de regte palen buyten;
Als Vader, Moeder, zwygt, en dat het kintjen gaet
De wegen van het vleesch, dan komt het tot het kwaed;

Digitized by Google

In plaets van aen sijn kind fraey Zeden te bevelen,
Zoo laet men dat eylaes! door s'werelds listen strêken,
Men let niet waer't verkeert, men past niet op sijn werk,
'T is meerder op de straet, als wel in huys of kerk:
'T besteed in luyerdy sijn aldergroenste dagen
En d'Ouders zien dat aen en konnen zulkx verdragen
Zoo komt men tot het kwaed, gelijk men ondervind,
'T is d'Ouders hunne fout, en't onheyl van het kind.
Ik wilde, dat ik kost, de zaek in Tyds verhoeden;
Dog zoo ik maer en sprêek men heeft'er kwaed vermoeden,
Ik ben een Hypocriet, een die de vreugden haet,
Hoe ik het doen of niet, myn zeggen komt te laet.
Al roep' ik dat den Tyd en alderbeste dagen,
Wanneer sy zyn voorby, doen zonder vrugten klagen,
En dat den jongen Tyd den schoonsten is van al;
Men wyst my vander hand met zulken slegt gewal;
Dus, bidd' ik U Jupyn, wilt uw Gezag eens thoonen,
En die hertnekkig zyn ten minsten niet verschoonen,
Of doet hun immers zien, dat, zoo het kwaed groeyt-aen,
Gy seffens aen de straf zult uwe hand en slaen.

Digitized by Google

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

JUlius weet het jok ook-al van sijne schouders te schudden, en brengt niet vele andere verontschuldingen te-voorschyn, want daer geenen Raed genoegzaem is tegen 't kwaed, daer is Raed zonder baet: dag hy schynt wel het meeste te klagen van de Traegheyt ende Ledigheyt, ende dit, omdat sy de moeder is van alle kwaed, en dat ontelbare fouten bezonderlijk uyt de laeste zyn voortskomende is maer al te zeker, want, *Otium pulvinar diaboli: De ledigheyt is het oorkussen van den duyvel.* De misbruyken, die daer uyt hunnen oorsprong nemen, zijn zoo ik zegge ontelbaer; dog *Julius* haelt'er evenwel eenige tentoon, teweten ongeregeltheyd van manieren, onbeschaemde Hertnekkigheyd, verzuyminge ven Pligt, de Voldoeninge van de bedorve Natuer, de kwaede passien des Vleesch, ende meer andere daer onder begrepen: dit alles scheynt het meeste betrek-te-hebben op de Hedendaegsche dertele en onbeschaemde Jonkheyd, dewelke hoe blydere dagen sy heeft, hoe sy kwistiger is van den Tyd, en hoe sy kwistiger is vanden-zelven, hoe sy zig meer begeeft tot die Conversatien, dewelke van alle Godtvreezentheyt vervremt zyn; 't is daer altyd *Gaudeamus,*

ende noyt *Doleamus*, omdieswille-dat de verblindheyd van deze jonge bedorve gezellen zoo groot is, dat sy meijnen dat het altyd hun nae den zin zal gelukken: hier zal van my imand vragen, wat dit woord, *Gaudeamus*, eygentlijk bedied? ende ik zegge, dat het, *laet ons vrolyk zyn*, te zeggen is, dog dat'er sommige een misbruyk van maken, want vreugden plegen op sijnen Tyd ende op een behoorelijke manier is prysbaer, zoo-veel-temeer om dat teére gemoederen zig nu-endan moeten vermaeken, om beter ende vlytiger hunne pligt te betragten; maer dat'er sommige zyn die met het gesyde woord naer hun beliefte te werk gaen is zeer berispelijk, bezonderlijk al sy de G daer van ontrekken, want dan is het *audeamus*, *Laet ons derven bestaen*: Laet ons de Herbergen frequentêren; laet ons de Kerke versuymen: Laet ons die medegezellen zoeken; laet ons die vermaningen schouwen: Laet ons die occasie waernemen om te florêren; Laet ons dat Sermoon, die Misse veronachtzamen: met een woord onder dien *audeamus* is alle boosheyt verborgen: en wat komt'er ten laesten van? men versmaed de Deugt, men spot met den goeden Raed, men lastert goede Vermaningen, men geeft den vollen thoom aen sijn herts-togten, men agt zig bekwaem tot alles, men geeft zig zelven toe in de hertnekkigeyt, zoo verre zelfs, dat men alles nog meynt-wel-te-

Digitized by Google

doen. En waer-van zulke vermetentheyt? het kwaed gezelschap is'er d'oorzaek van: den eenen dient tot struikel-steen aen den anderen, eenen derden die onbeschaemt is trekt eenen vierden op synen kant, zoo spant men tezamen en werkt gezamentlijk toe in sijn ongeval: *Julius* brengt hier nog by eene dagelijksche Historie, ende, om de waerheyt hare volle klaerheyt te geven, ik zegge daer nog by, dat'er al vele Jonge-gezellen meer geld verteéren, als'er aen een degelijk Man zoude behoeven om van te leven, en zoo wanneer de verlydende Godinne *Pecunia* hun blyft toejuychen, worden sy zoo geweldig, dat het gemakkelijker is een kril Peert te-temmen, als hun die gewoonte te ontmaken, en dan is het meestendeel aerbyd voor niet besteed en moeyt te-spade aengewend van die Ouders, dewelke den boom nu willen boogen, als hy boven hun hooft gewassen is; daer sy dat verzuymt hebben, als hy maer een dun hautjen was: dus het gaet heden gelijk het spreek-woord zegt: *Sero sapiunt Phryges: Raed naer daed komt te laet*: want daer men aen de eerste Jaren te veél toegeeft, word men van de volgende overmeestert, ende, gelijk men dagelijks ziet, de Kinderen worden zoo af-keerig van alle vermaningen, dat sy de Ouders strafselijk tegenstreven, zoo verre, dat sy Die daer naer, om van hunne lessen ontslagen te zyn, verlaten, zig latende voorstaen, dat sy nu zoo-

Digitized by Google

wel als voren hunne zinnekens mogen voldoen; en wat de Ouders dan klagen ofte niet over de afgekeertheyd van hun kind, 't is alles om niet: zoodat voorzigtige Bestierders, aen wie de zorge der Jonkheyd bevolen is, de-zelve van-jonks-af moeten gewennen aen de Bezigheyd ende Godtvreesentheyd, haer houden van de kwade gezelschappen, haer inboesemen de Godtvrugtigheyd, ende dikwils voor-houden, hoe kostelijk en zamen hoe snel den Tyd is, den welken in de Jonkheyd zoo-veel-te meer dient waergenomen, omdat men dan alles te-beter bevatten kan, zoodat alle die, dewelke hem bekwamelijk besteden in hunne eerste Jaren, de vrugt van den-zelven in hunnen hoogen Ouderdom zullen genieten. Niets is'er dan dat ons meer vermaken zal als het gepys van den wel-overgebrogten Tyd, niets ter contrarie dat ons meer zal spyten als den zelven onnuttelijk verkwist te hebben, want dan zullen'er vele zeggen: *non solebat mihi tam velox Tempus vidêri; nunc incredibilis cursus apparet, quia admovêri lineas sentio: Den Tyd dagte my zoo snel niet te zyn; nu zien ik de ongeloovelijke rassigheyd van den zelven, omdat ik ondervinde dat syn eynde naekt.* Om dit te schouwen: *Respice celeritatem rapidissimi Temporis.*

*Let op den schoonen Tyd*
*En sijne snelligheyd.*



Digitized by Google

# A U G U S T U S.

S*Yn'Hooge-Mogentheyt zal haer misschien betrouwen,*
*Dat ik iet beters hier zal komen te ontvouwen,*
*Omdat aen my den Naem* Augustus *eygen is*
*Zal 't schynen dat myn Ampt heeft geen bekommernis;*
*Maer anders ligt de zaek: wat baten groote Namen*
*Als sy den stuuren mensch tot geene vreés en pramen?*
*Ontsag en Hoog Beleyd schynt meerder uyt in Daed,*
*Een Magt die poogen kan brengt-by de meeste baet:*
*'T is waer, dat ider my vooraf zoud' moeten schroomen,*
*En sijnen bitsen aert en sotterny bethoomen;*
*Maer zoo een hand-vol-winds, al blaest hy hevig fel,*
*Niet eens en word gevreest, maer dient tot enkel spel,*
*Zoo is 't ook effen hier: al kom' ik hun te drygen,*
*Dat sy door mijne klagt hun straffen zullen krygen*
*Zoo langen tyd verdient, s'aenhooren dat voor niet,*
*Men spot met drygement, gelijk men heden ziet:*
*Ja die vermetentheyt en zal zig noyt bethoomen,*
*Sy schynen voor Uw Magt het minste niet te schroomen,*
*Men spot met uw Gezag, men houd U voor een God*
*Om uwen Blixem zelf van idereen bespot:*

Digitized by Google

*Daer is geen straffend' Hand (zoo derft men heden spreken,*
*Al-of Uw strengen Arm de boosheyd niet kost vreken)*
*Den Hemel is een droom, en* Jupiters *Gezag*
*Dient maer om ydel vrees te brengen aen den dag:*
*Sy leven zoo 't hun lust om hunnen drift te volgen,*
*Sy vreezen geen Chiméer die zig dat kan verbolgen;*
*Hy dient voor dwaes geägt die sijn plaisiren temt,*
*Terwyl hy door de zêe van deze wereld zwemt:*
*Een' Hemel hier op d'aerd' nae sijnen zin te bouwen*
*Dat moêt men voor geluk en eenig welvaert houwen,*
*Te zoeken syn vermaek, waer dat het wezen kan,*
*Dat is den regten eysch van een kloekmoedig man:*
*Het leven is tè kort om zig met zorg te kwellen;*
*Gelukkig die zig gaet met eygen lust verzellen,*
*En aen sijn lichaem geeft al 't ghene dat het vraegt,*
*En aen sijn vlytig hert met vollen thoom behaegt!*
*Zoo spreekt den dwazen Mensch, zoo razen ydel zinnen,*
*Die vuyl en snood bejag die booze driften minnen,*
*Zoo spreken Hedendaegs een deel verblinde jeugt,*
*Gewillig tot het kwaed, vervremt van alle Deugt;*
*Vrygeesten derven zoo met Uwe Wetten spotten,*
*Een deel als zonder ziel, een deel verharde sotten,*
*Het broedsel van een slang, het gift van een Serpent,*
*Aen alle grouwzaemheyt en overdaed gewent:*
*Men voert zoo bitse tael, en, zonder eens te dencken*
*Dat eenig ongeval hun zoude konnen krencken,*
*Begaen sy zond op zond, en zeggen dat den Tyd*
*Moet zyn den onderstand van hunne dertelheyd:*

Digitized by Google

Sy derven booshejd zelf den naem van wysheyt geven,
Het schynt een weerde zaek na hunnen zin te leven;
En daerom zeggen sy, dat zulk een leven is
Een leven wel-gegrond, vry van bekommernis:
Zoo is men tot het sop van alle dwaesheyd komen.
Zoo word Uw' Eer Jupyn voor ydel waen genomen.
Ja niet en is zoo goed en weerd te zyn geägt,
Of 't word door spotterny tot beuzelwerk gebragt.
Men zal op deze zaek misschien bestaen te zeggen,
Of nimand door vermaen hun schimp kan wederleggen?
En of 'er geen' en zyn, door wiêns bekwame Magt
De zaek word op haer ploey en vorig heyl gebragt?
Hier op dient maer gezyt, dat nimand wilt aenhooren
Het ghen' hem hier of daer in synen drift mogt stooren,
En die 't vermanen past, die zijn of wel bevreest,
Of kennen niet genoeg de kwalen van den geest;
En kwam 'er hier of daer een Man met reden spreken
Dan is 't gemyn gezeg, 'k ben vry van die gebreken;
Of, dat het nimand past verrigten anders pligt,
Men geeft een harden schamp, men thoont een stuer gezigt;
Het staet in myn believ' de feylen uyt-te-roeyen,
Geen mensch moet zig of mag met mynen staet bemoeyen;
Zoo gaet men altyd voorts en spot met goeden raed,
De Quidams gaen hunn' gank, het zeggen komt te laet:

Digitized by Google

Dus ziet men dat den Tyd in ydel bezigheden
Word door de wand gesift, of wel met spot bestreden,
  Dat hy den grootsten dief van g'heel de wereld is,
  En daerom spoedig vlugt vol van bekommernis:
Indiên hy niet en was van loozen aert en daden,
Waerom zoo weg-gespoed met vreés en angst be-
  laden?
  Hy is dat bléeke spook, dat overtollig kwaed,
  Dat menig mensch bedriegt en in ellenden laet.
Hier ziet men dat den Tyd, het beste dat de menschen
Van uw Genadig Hand oyt immers konnen wenschen.
  Beschimpt gelastert word, en dat zoo grooten Schat
  Word voor een looze schelm en vagebond beklad.
Hoe dat Uw Majesteyt dit alles komt t'aenhooren,
En met wat hevig spyt diên laster komt te stooren
  Uw Ongemete Magt, dat laet ik zoo het is;
  Voor my ik zien voor-af nog geene beternis:
Uw straf zoo lang getergt, ik vrees, zal nederdalen;
Zoo uwen Thoorn ontsteekt verlaet hy alle palen;
  Dog wat het zy of niet, hier dient een kloek beraed
  Tot onderstand van 't Goed, en slissing van het
    kwaed.

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

A*Ugustus* zoude meerder ontzag moeten hebben, zult gy aenstonts zeggen, want synen Naem brengt dat mede; maer het is al-wederom zonder uytwerkzel, want gezag over boosheyd te voeren, bezonderlijk alswanneer sy vervoegt is ende den oorlog overal heeft verkondigt, is niet alleen moeyelijk, maer, om zoo-te-spreken, onmogelijk: zoodan het gaet al-wederom op klagten uytdraeyen, en *Augustus* ontdekt met wynige woorden de naekte Waerheyd, om, zoo ik gisse, aen het Gebod van *Jupiter* teenemael te voldoen: men kan uyt deze besluyten ja zoo klaer zien als het middag-ligt scheynt, dat de vermetentheyd meer-en-meer toeneemt, de onbeschaemtheyd in doen en spreken de overhand krygt, zoo verre zelfs dat men derft zeggen, dat 'er geenen Godt is, ja men zoude schier blixems uytbraken tegen die dewelke de kwaede Zeden bestraffen: de Predikanten door hunne onvermoeyelijke Studie brengen-te-weeg al het fynste van hun verstand, stellen-voor de kragtigste Beweegredens die ook ysere herten zouden moeten vermorwen, sy voegen daer by de alderstrengste drygementen die den Regtveerdigen Godt uyt-

Digitized by Google

gesproken heeft tegen die, dewelke syne Wetten overtreden: dog wat vrugt daer mede? geene, ofte wynige; want men derft in 't openbaer zeggen, dat de Sermoonen voor slegte en eenvoudige menschen goed zyn, dat slimmere perzoonen zig met andere zaken bemoeyen, dat sy dit alles lang geweten hebben, dat het hier-naermaels zoo arg niet zal af-loopen, dat het maer en is om die niet-beters weten in bedwang te houden: deze is hunne vervloekte lastertael, die sy uytbraken zelfs met glorie ende hoogmoed, want daer op stellen sy hunnen roem by alle soorten van Perzoonen, geene Overheyd aenziende, geen agt-nemende op het kwaed exempel dat sy aen de Jonkheyd geven, al dat Goed Deugtzaem en Heylig is voor hypocrisie ende onnoozelheyd uytmakende: dit is, zegge ik nog eens, de onbeschaemde lastertael van de hedendaegsche Nieuw-gezinde, die maer leven om hunne goddelooze passien uyt-te-voeren ende andere te trekken tot de verdoemenis: van deze hebben de voorgaende Maenden insgelyks gewag gemaekt, omdat sy ondervinden dat langs dezen kant de goede manieren den meesten aenstoot lyden; maer laet ons eenige van hunnn ongegronde voorwendzels een wynig ontvouwen tot hun welverdiende confusie: sy zeggen, dat het leven te kort is om zig door eenige tegenstrevinge van den Geest lastig te laeten vallen; voorwaer belagchelijke verontschuldinge! want hoe korter het

Digitized by Google

leven is, hoe beter dit moet zyn besteed: wel den Tyd overbrengen is den geest genoegen toebrengen, ende op sijn pligt letten is sijn geluk in vastigheyd zetten: en wat is aengenamer als te overpyzen dat men wel en Christelyk leeft? en ter contrarie wat kwelt den geest meerder naer korten Tyd als de geduerige overweginge van den verkwisten Tyd? zoodat deze hunne exeusatie beter moet genoemt worden eene openlijke accusatie; en daer sy eenen struikel-steen meijnen te vermyden, vallen sy in eenen diepen kuyl. Sy gaen nog voorder met te zeggen, dog zonder de zaek te overleggen, dat men aen sijne begeerte moet believen ende het dertel vleesch sijnen eysch geven; maer ô wat ongegronde stellinge! weten sy niet dat *alle vleesch hoy is*? *Omnis caro fœnum est*? ende vervolgens dat *dien, denwelken daer in sijn vermaek zoekt, met regt een dier moet genoemt worden*? *Qui quærit in illâ delicias, brutum jure vocandus erit*? immers onredelijke dieren doen onredelijke werken, ende dus is het te verstaen van deze menschen, die de Reden versmadende zig overgeven aen de buytensporigheden van de eygen liefde en bedorven nature; zoodat ik al-wederom zegge, dat dusdanige hun eygen Sententie stryken, dat sy pligtig zyn van eene fout, uyt de welke alle andere gemakkelijk voortskomen: Voordere slegte opwerpingen zoude ik konnen wederleggen; dog agte deze twee genoeg te zyn om hun te overtuygen, ende zegge, dat sy moeten zeker

zyn, dat die schelmagtige laster-tael den Regtveerdigen Godt eens zoodanig zal op-hitsen, dat de straffe zonder byden op hun zal nederdalen, ende doen zien, dat dien Godt, denwelken sy zoo dikwils tot spot gehouden hebben, hunne goddeloosheyd volgens verdiensten straffen kan.

En Gy ô kostelijken ô onwaerderelijken Tyd; gy, zegge ik, die ons zoo-mildelijk uwe jonsten mede-deylt, word versuymt, veragt, verkwist, ja niet alleen verkwist in onnuttige bezigheden, maer zoo-schandelijk doorgebragt in zonden! uwe kostelijkheyd is de aldergrootste, diesvolgens het aldergrootste uw verlies; ende hoe grooter uw verlies, hoe grooter dat van de Ziele, welke zoo ligtelijk word verloren, ja zoo verloren, dat haer verlies dikwils onherstellyk is: daerom ô gulden Tyd wilt u nog-niet ontrekken aen ons, opdat wy uwe schade eenigsins inhaelen met u voortaen in dobbel vrugt te' besteden, doet ons geduerig indagtig zyn hoe kort gy zyt, doet ons gedenken hoe snel gy henen spoed; en aengezien wy tot-nog-toe dit geheym niet hebben gevat, laet ons, om dit altyd indagtig te zyn, geduerig in de ooren klincken deze woorden van den wyzen Chilo: *Tempus observa. Neemt den Tyd waer.* Zoo zal het geschieden, dat'er geenen Dag zal voorby gaen zonder sijn 'profyt; *Nulla dies sine lineâ*: want andersins *Word gy den Tyd*
*En Ziele kwyd.*

L

# SEPTEMBER.

*IK zoud' Uw Majesteyt misschien iet beters thoonen*
*Dat alle d'ander' klagt een wynig mogt verschoo-*
*nen;*
*Maer, zoo gy immers weet, het is* Vacanti'-Tyd,
*En daerom 't meesten deel my in genugt verslyt:*
*Wat kan men dan van my iet degelijkx verwagten?*
*'T en is geen Tyd van Lof, maer van genoegzaem*
*klagten;*
*De menschen van zig zelf zyn vol van dertelheyd,*
*Wat zal het dan niet zyn op* den Vacanti'-Tyd?
*Den Jongeling schept moed om sijnen Tyd te kwisten,*
*Of wel in Luyerdy of hondert vise listen;*
*Wat zal het dan al zyn op den* Vacanti'-Tyd?
*Hy geeft den vollen toom aen sijne Ledigheyd.*
*Den Regtsgeleerden zelfs reeds bezig met querellen,*
*Daer hy hert, zin, verstand gedurig me komt kwellen*
*Ja dikwils ook de beurs van menig ryken man,*
*Heeft nu* Vacanti'-Tyd *en scheed 'er veerdig van.*
Vacantie *domineert by nae by alle menschen;*
*Die of nae zoet vermaek of visevasen wenschen,*
Vacanti' *Modesti'*, Vacanti' *Trouwigheyd*,
Vacanti' *Aerbyd*, *Werk*, Vacanti' *Matigheyd.*

Digitized by Google

Vacanti' *domineert in Dorpen, Vlekken, Steden,*
*Men siet schier geenen mensch geboogsaem totde reden*
Vacanti' *goed Gedrag*, Vacanti' *zorg en vleyt*
Vacanti' *Staet en pligt* Vacanti' *Waekzaemheyd:*
Vacanti' *domineert by jong' en oude Lieden,*
*Gelyk men heden ziet van graot en klyn geschieden;*
Vacanti' *Tugt en Ernst*, Vacanti' *Eeerbaerheyd,*
Vacanti' *Regt en Deugt*, Vacanti' *gulden Tyd:*
Vacanti' *voor den noen*, Vacanti' *naer den eten,*
Vacanti' *zoo men is by pot of pint' gezeten,*
Gaudete juvenes, *het is* Vacanti' *Tyd,*
Vacanti' *van het Werk, niet van Ontugtigheyd.*
Vacanti' *overal*, Vacanti *zonder maten.*
Vacanti' *alle man*, Vacanti' *alle Staten*,
Vecanti' *nae den zin*, Vacanti' *'t allen Tyd,*
*En zoo geraekt men eens sijn beste dagen quyt;*
*Twee zijnder die geen Tyd en hebben van* vacêren,
*En die vooral nogtans geen beter Tyd begéren,*
*Vrouw* Venus *dan floreert, en gaet het deze wel,*
*Dan gaet het* Pluto *mé den Konink van de Hel:*
*Men ziet nog Hedendaegs en dat met heele hoopen*
*Naer* Styx *den swarten poel als ongevoelig loopen,*
*Deês vallen in ellend, die overrast de dood*
*En zend hun al gelyk met* Charons *snellen boot*
*Nae* Rhadamantus *Ryk, daer moeten sy* Vacêren,
*Maer van die zaek alleen, die sy het meest begéren;*
*Men drinkt'er geenen wyn, men toest'er geene min,*
*De plaets en haer gevolg die heeft wat anders in.*
*En of men heden ziet dit menigmael gebeuren,*
*De wereld neemt het aen voor klodden ende leuren.*
*Het gaet gelijk het plagt, nog arger boven dat,*
*Zoo is het menschen Hert van dwazen lust gevat!*

Digitized by Google

Ja zonder eens te zien dat uren, dagen, jaren
Gelijk een snelle wind al seffens henen varen,
Ja zonder eens te zien dat alles henen gleyd,
En dat het leven zelfs al flux te-poste-reyd,
Ja zonder eens te zien, wat zeker staet te wagten
Voor die hun eygen wil en linkerny betragten,
Ja zonder eens te zien nae Uw Regtveerdigheyd,
Verkwist men in het kwaed den schoonen gulden Tyd.
Oneyndig is de zond', ontelbaer sotte lusten,
Die menig dertel wigt nooyt ivers laten rusten,
Oneyndig trotsche pragt, oneyndig haet en nyd;
Ontelbaer is 't bedrog en onregtveerdigheyd;
Oneyndig alle kwaed; ik kan het al niet melden,
Hoe menschen voor een niet hun ziel te pande stelden,
En hoe men zelver lagt met stukken van gewigt,
Men houd Conscientie zelf voor eene zaek zeer ligt:
Nu kan Uw Majesteyt daer van haer oordeel stryken
'T is zoo ik hebb' gezeyt, men ziet dat dikwils blyken;
Wat beternis belangt, ik zegg' gelijk het is,
Dat schynt een raer geval en vol bekommernis:
Den boom heeft nu zoo verr' sijn takken uytgeschoten
Dat 't my al langen tyd wel dapper heeft verdroten,
Te meer, omdat ik zag dat allen goeden raed
Was werken zonder winst en moeyte zonder baet:
Ik hadd' nu langen Tyd ja véel verloope jaren
U d'ongebonden drift wel moeten openbaren;
Maer dagt, dat beternis de zaek vergoeden mogt,
Waer toe ik neerstig hebb' veel middels uytgesogt;

Digitized by Google

*Edog wat baet het al, wanneer verblinde ſinnen*
*Meer hunnen ondergank als hun geluk beminnen?*
*Voor my, ik hier beken, dat zoo verharden aert*
*Zig, zoo ik ondervind, ter-geener-tyd bedaert:*
*Ik hadd', 'k beken myn ſchuld, dit eerder moeten klagen,*
*Maer 'k ſogte van het volk te wêeren uwe plagen,*
*En rade dit tot 't goed; maer 'k zien dat meer geduld*
*Van grooter ongeval is menigmael de ſchuld.*
*Dog hoe het zy of niet, een ider kan bethoonen,*
*Dat ik my voor de ſtraf ten vollen kan verſchoonen,*
*Zoo wel als imant mag: Uw Oppermajeſteyd*
*Doet egter met de zaek nae Haer Voorſigtigheyd.*

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

S*Eptember* maekt met wynige woorden een eynde van sijne inleydinge, gaet seffens over tot de zaek ende stelt die klaerlijk ten thoon zonder daer eenige doekxkens om te winden; gelyk men Hedendaegs somwylen doet om de waerheyd te bewimpelen: wat kan men van my, zegt hy, iet goedts verwagten, daer den *Vacantie-Tyd* alreeds begint, die geheel aen my eygen is? hy ontvouwt alles een voor een met verstaenbare woorden, daerlatende die uytheémsche manieren van spreken, ende aldus voortsgaende doet hy zien, dat bynaer eenider over-al ten allen Tyd *Vacantie* houd: maer wat *Vacantie*? *Vacantie* van Studie, Aerbyd, Werk, Affairens: *Vacantie* van Eerbaerheyd, Regtzinnigheyd, Matigheyd: *Vacantie* van Modestie, Godtvrugtigheyd, Ootmoedigheyd: met een woord *Vacantie* van de Deugt, aengezien de ongebondentheyd den heelen *Vacantie-Tyd* is domineren de, by groot en klyn, oud en jong, ende dit alles zonder eens te pyzen dat den *Gulden-Tyd*, gelijk de snelheyd der wateren, geduerig loopt; maer met dat verschil, dat hy noyt weder-keert: dog eene zaek zoude

Digitized by Google

ik wel geerne onderzoeken van alle die, dewelke met den *Vacantie-Tyd* allen Godts-dienst verlatende zig begeven tot de ongeregeltheyd: teweten, waerom sy zig zoo geerne van de Deugd ontmaken? is sy dan zoo-zwaer pak, dat men dit zoo spoedig van den hals schud? is sy dan zoo leelijk voorworp, dat men dit van synen kant weert? Is sy dan zoo groot torment aen de zinnen, dat men daer van eenen schrik aentrekt? my dunkt, dat ik'er sommige alreeds hoore zeggen, het is zoo effen gelegen: maer laet my toe, dat ik andwoorde, dat eene zaek dikwils voor zwaer ende lastig word aenzien door eene kwade myninge die men daer van heeft: zoude ik dan niet wel mogen zeggen, dat de Deugt niet zwaer is, maer dat sy aen wereldsche gemoederen zwaer schynt, omdat sy de zelve voor dusdanig aenzien? voor zeker dan komt dien afkeer voort uyt een verkeert oordeel: want gy aenziet die voor eenen zeer zwaeren last; daer'er niets zoo ligt is: gy meynt dat sy u zal bezwaren; daer'er niets zoo den Geest verkwikt; gy laet u voorstaen, dat sy het grootste verdriet is dat u kan overkomen; daer sy de meeste vreugd in zig besluyt: dit komt dan voorts uyt eene verkeerde opinie, dewelke iet zwaer voordraegt aen het gemoed, dat in zig zelven zeer ligt is: evenwel deze woorden baten wynig, want het

Digitized by Google

zoude hunne blydschap, zoo sy meynen, verminderen, ende diesvolgens men houd op het lustigste *Vacantie-Tyd*, den vollen thoom gevende aen sijne plaisieren: ende dit is al-wederom de oorzaek, dat den Tyd zoo schadelijk word overgebragt, ja het alderschadelijkste voor de Ziel, want daer de welde groot is, is ook de ongeregeltheyd dikwils zeer groot, en de ongebondentheyd gaet noyt meer buyten alle palen, als zoowanneer sy haere lusten vryelijk mag plegen: dan gebeurt'er al-menigmael iets, daer zuyvere herten voor schroomen, ende alsdan is het den besten Tyd, gelijk *September* zegt, voor *Venus* die'r vele het net over 't hooft smyt, ende vervolgens is het zeer goeden Tyd voor *Pluto*, om dat'er vele in zonden sterven: van deze en nog argere buytensporigheden is ook een van de meeste oorzaken het gevoeden van sommige dwaze Jonkheyd, zig latende voorstaen dat het voor haer altyd *Vacantie* is, ende dat diesvolgens hare zinnekens in alles moeten gevolgt worden, dervende zeggen, dat sy daer naer Tyds genoeg zal hebben om op het stuk van haere zaligheyd te pyzen; maer, gelijk ik zegge, hoe grooter deze vermetentheyd is, hoe naerder sy zyn by hun ongeval, want *Quasi flos egreditur, & conteritur, Gelyk een Bloeme ontluykt ende vertrappelt word*, zoo gaet het effen met de Jonkheyd, de welke, eer sy dat hadde gedogt, van *Mors* overvallen word,

Digitized by Google

gelijk het al-menigmael gebeurt ; ende als de oogen opengaen, dan is'er by vele den Tyd vervlogen, den welken dient waergenomen als hy gegeven word ; uyt welk gebrek zoo veel-te-meer voortskomt de onagtzaemheyd van vele, die den profytigen Tyd door hun ongeregeld en vaddig leven onprofytig maken ; maer, waertdat sy wilden kennen sijne kortheyd, sy zouden hem beter waernemen: want den eenen dag volgt op den anderen met zoo groote haestigheyd, dat men zeggen mag: *Sicut unda undam perpetuè propellit, ita dies diem trudit: Gelyk het water het water gedurig voortdryft, zoo verhaest den eenen dag den anderen:* zeer wel moet men dan besluyten, dat den tyd wel-besteed op korten tyd ons groot profyt doen zal. Daerom seyde *Democritus*: *Pretiosissimum impendium esse Tempus: Des Tyds gebruyk is zeer kostelyk*: ende dit nauwkeurig inziende berispte niet zonder reden *Plinius-major* sijnen Neve hem ziende wandelen: *Poteras has horas non perdere*: al oft hy wilde zeggen: *Gy konde deze ledige uren in iet goeds besteden; daer gy deze nu zonder profyt laet henen loopen*: Deze Lesse wilde ik wel aen alle Jonkheyt inprinten, dat ik vermogte; maer aengezien sy dit allegader niet zullen aennemen, zoo wensche ik evenwel dat eenige dit doen; opdat sy den Tyd niet beklagen, alswanneer hun dien voor hunnen Tyd ontrokken word: ik zegge dan:

*Fac ut nulla tibi sinè fructu transeat hora.*

*Geen uer' en zy, of wat daer by.* M

Digitized by Google

# OCTOBER.

ALs ik aenmerk het stuk dat my staet uyt teleggen,
En weet ik niet wat eerst, of wat ik laest zal zeggen;
Myn zaken, zoo ik gis', en zyn de pluyste niet,
Ik vreize voor't gevolg, dat wynig goeds bedied;
Maer aengezien ik moet het g' heym ten-blakken stellen,
Zoo will' ik my alhier niet lang of meerder kwellen;
Uw Hooge Majesteyt gebied my dat ik zegg',
Hoedat ik hier en daer myn zaken overlegg':
Ik tragt, zoo veel ik kan, de menschen op te wekken
Tot 't volgen van hun pligt, ik zoek hun af-te-trekken
Van alle snood bejag, maer, zoo ik wel beken,
Als ik die lessen doen ik iders vyand ben;
Bezonder zoo ik kom' de Ryken aen-te-spreken,
Dat sy gedagtig zyn een andermans gebreken,
Dat menig Armen mensch en Borger zonder geld
In smert, verdriet, en pyn ellendig is gestelt:
Vervolgens dat hun pligt vereyscht Bermhertigheden
Tot een behoeftig mensch blyhertig te besteden,
En dat zoo menig huys van swarten honger klaegt:
Het staet den Rycken toe, dat hy hier zorge draegt.

*Zoo menig eerlijk hert, dat liver heeft te vasten,*
*Als om een stukxken brood eenander t' overlasten,*
*Haekt na uw spoedig hulp, het is alsdan uw pligt*
*Dat gy zoo grooten nood mildadiglijk verligt;*
*De kinders naekt en blood van u gestadig vragen,*
*Dat gy een wynig zorg wilt voor hun leven dragen;*
*Den honger en de kond' doen menig mensch vergaen,*
*Omdat den rycken vreck blyft ongevoelijk staen.*
*Nog meerder dient beklaegt dat zoo veel' arme menschen;*
*Nae brood (dat noodig is voor't leven) stadig wenschen,*
*En dat'er hier-en-daer nog* Koren-byters *zyn,*
*Die by zoo harden nood nog voegen meerder pyn;*
*Het Graen dat Uwe Jonst mildadig komt te geven,*
*Dat dient meest tot profyt van die in welden leven,*
*Want menig Koopman Oogst maer voor sijn eygen baet,*
*En dit de reden is dat alles slegter gaet:*
*Dan moet den Ambagtsman het brood te dierder koopen,*
*Omdat den Koopman is gaen met het beste loopen,*
*Dan is'er alles schaers; en waerom meer gezyt?*
*Dan is het klagt op klagt, dan heet het slegten Tyd.*
*Den Ryken ciert en teert met alderhande spyzen,*
*Den dagelijkschen brom die komt het uyt te wyzen,*
*Den Armen is bezorgt voor water ende brood;*
*Maer dezen menigmael men van de deure stoot:*

Digitized by Google

Den alderbesten wyn word daer al-om geschoncken,
Ja zelfs in overdaed den g'heelen dag gedroncken,
Den Armen, ja voorwaer ook Borgers van de Stad,
Die drinken, dog uyt nood, het alderslegste nat.
Wat zal Uw Majesteyt van deze zaken pyzen?
Zult gy het schuldig volk tot sijne straf verwyzen;
Of willen dat'er nog een wynig zy gedult,
Tot beternis der fout en kennis van de schuld?
Voorwaer, ik zien, my dunkt, uw strengen thoorn ontsteken,
Om seffens op den hoop van die uw Wetten breken
Te storten straf op straf; maer, zoo ik iets vermag,
Laet my nog eene zaek eerst brengen aen den dag.
Ik hebb' al nog bemerkt dat ander' zig vermeten,
Omdat sy op den throon van Rykdom zyn gezeten,
Te stellen hunnen Roem op geld en hoogen staet,
Het schynt dat grooten Naem ook Deugt te boven gaet;
Zy agten zig te goed met ander Liên te spreken,
In hun gelaet en doen zal geen ontsag ontbreken,
Sy stoeffen op den Stam van hyden hun Geslagt,
Alsoft hun dit alleen tot alle welvaert bragt:
Sy willen van geen mensch uyt minder Stam geboren
Het minst' ontydig woord of hier of elders hooren,
Dit is een zwaer affront, en dient tot dobbel speyt
Voor hunnen hoogen Naem en Edelmoedigheyd:
Sy konnen hunnen drift van glori' niet betoomen,
En agten regt te zyn dat ider hun moet schroomen,
Ook sy en vreezen niet te komen tot die waen
Dat sy om hun Geslagt het al te-boven gaen.

Digitized by Google

*Dit breng ik hier te-bert om klaerder uyt te spreken;*
*Dog laet'er nog al daer verschyde loose treken,*
*'Ten was niet ongerymt dat ik te voorschyn bragt,*
*Dat menschen willen zyn by Goden zelfs geägt:*
*Ik hebb' U aengethoont hoe sig de Ryken agten,*
*En dat sy méer en meer nae Geld en Titels tragten,*
*En hoe een trotseh gemoed gerezen uyt het stof*
*Houd menig groot Banket ja schier een Koninkx Hof.*
*Hebb' ik Uw Majesteyt tot gramschap aengesteken,*
*Dat heeft in d'Ander' ook ter-syner tyd gebleken,*
*Dus vrage wat geduld, de zaek dient overleyd;*
*Ik egter ben gestaeg tot uwen Dienst bereyd:*
*Ik wilde, dat ik kon, uw Wetten doen floréren,*
*En uw Onpaelbaer Magt ten vollen triumphéren;*
*Daerom nog eens gepoogt, het mag na wenschen gaen:*
*Wilt met een ryp Beraed de zaken overslâen.*

Digitized by Google

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

October begint ook al te twyffelen, hoe hy de zaek zal aenleggen; voorwaer hy aenmerkt, dat sijne klagten niet beter zullen zyn als de voorgaende, en daerom vreeſt hy wel met regt, dat ſyne Maren aen *Jupiter* wynig genoegen zullen bybrengen, beter zal ik zeggen, meerdere gramſchap: evenwel, de vrees ter-zyden geſtelt hebbende, begint ook-al-aerdige quink-ſlagen hier-en-daer voor den dag te brengen, en ſcheynt geſchoren te zyn op eenen alzooſlegten kam als de andere: hy klaegt van de Rycke, ende wel bezonderlyk van die Rycke, *Quibus nulla eſt miſericordia*, dewelke *Geen medelyden hebben*, van die *Eucliones*, dewelke de aerme *Lazari* zoo-wynig, ofte niet indagtig zyn: ſy weten, dat hunne Conſcientie hun verpligt Aelmoeſſen te doen en de behoeftige door hunne mildadigheyd te onderſteunen; maer dat blinkende, dat klinkende Geld ſteekt'er zoo-vele de oogen uyt, dat ſy niet en konnen zien de aermoede ende ellende van zoomenige verlate ſchepzels, die nae een gering penningsken tragten om den noodſakelyken nooddruft te koopen; daer hun (ô yſere harten!) allen trooſt gewygert

word. Sommige van dusdanige Rycke zullen misschien voorwenden, dat sy, om hunnen zwier uyt-te-voeren, hunne maeltheden te houden, hunne Kinderen tot groote Fortunen te brengen, veél van noode hebben; maer zulke verontschuldingen gelden zoo veél als niet: want zyn de Aerme daer mede geholpen? geenzints: zal een ander, die minder bekwaemigheyd heeft, meerder bystand konnen geven? geenzints: Wat volgt'er dan uyt? dat, aengezien men de behoeftige over-al moet bystaen, gemerkt de Wet van liefde dit stiptelyk gebied, en gemerkt dit meest verpligt zyn te doen de welhebbende, *Quorum est bene facere*, dat, segge ik, de Ryke de behoeftige moeten helpen, waer het hun mogelyk is, by zoo verre zelfs, dat sy van deze bystaen alle hunne Glorie ende Eertitel moeten maken: Edog wynige willen dit al-wederom verstaen; want hoe meerder geld by vele, hoe meerder gierigheyd, en hoe meerder gierigheyd, hoe minder medoogentheyd; en hoe minder medoogentheyt, hoe meerderen vloek voor de Ryke: nu vatte ik zeer wel waerom den H. Evangelist *Marcus* zegt: *Quam difficile, qui pecunias habent, in Regnum Dei introibunt!* *Hoe moeyelyk zullen de welhebbende, in het Ryck Godts intreden!* welke woorden hoe sy te waeragtiger zyn, hoe zy te-meer kragt op het hert der Rycke zouden moeten hebben: maer dit is al-wederom eene onverdragelijke verblindheyd, ja eene

Digitized by Google

onberstellijke versteentheyd, die zoo diep is ingewortelt, dat sy door geenen raed ofte vermaninge kan gered worden.

Wat'er voorders nog-al te zeggen staet, is wel het bezonderste, ende dit wil ik al stilzwygende niet voorbygaen, teweten, dat'er sommige van de Rycke zig zoo-hoog verhooveerdigen, en dat om eene zaek die hun afgenomen kan worden door de fortune, dat sy zig niet geweerdigen met imand, die gering is van middelen, te handelen, zoo verre dat sy maer alleenelijk willen handelen en spreken met hunne soort, vandewelke sy het minste oneffen woord zelfs niet willen verdragen, zoodat sy daer door of eenen langdurenden haet opvatten, ofte vaststellen over zoo klyn ongelijk, dat sy aennemen voor een groot affront, vraek-te-nemen: van hetzelve kas is voren nog gesproken, dus late de rest daer; den nauwkeurigen Lezer kan den grond daer van breeder onderzoeken.

Voorders, andere gebreken verswygt *October* om kortheyds wille; ik evenwel zegge, dat'er op vele manieren, op verscheyde plaetzen, van verscheyde persoonen zeer onachtzamelijk word voortsgegaen in het besteden van den Tyd; vervolgens kan ik het *damnum Temporis* hier wederom niet genoegzaem beklagen, zoo veélte meer omdat ik zien, dat'er nu al-negen

Maenden op den zelven voet zyn doorgebragt, ende dat de-tegenwoordige al-zoo-ſlegt word beſteed: zoodat ik zeggen mag, dat wy in ons eygen Nadeel als ongevoelijk zyn:

*Pectora dura ſumus, rigidoquè ſimillima ferro;*
*Pectora marmoreo frigidiora gelu.*

*Zoo koud als ys, zoo hard als ſtael*
*Zyn onze herten al-te-mael.*

Wy hooren immers dat wy falen, en wy gaen daer in voorts, wy kennen ons ongeluk en wy blyven daer in ſteken: is dat niet eene verſteentheyd die ons de aldergewigtigſte ſchade bybrengt ik zoude dan wel mogen wenſchen de traenen van eenen *Heraclitus* om over zoo groot ongeval te weenen, zoo groot ongeval, zegge ik, omdat wy, den Tyd verloren hebbende, alles hebben verloren: diesvolgens hebbe ik groote reden om met den H. *Bernardus* te verzugten: *Nil pretioſius tempore; & heu! nihil hodiè eo vilius invenitur &c. Niets iſſer koſtelyker als den Tyd; en eylaes! niets word'er heden minder geächt!*

Ten laeſten ik kan evenwel niet nalaten van alle die, dewelke den goeden wille niet verloren hebben, aentemoedigen om hunne zaken zoo 't behoort in het toekomende te beſchikken, met van-nu-af-aen den Tydt wel-te-beſteden: wel den Tyd beſteden dat is wel leven, en wel leven dat is alle goed genieten: die dit dan betragt, dat hy indagtig zy den Tyd overal waer-te-nemen,

*Want hy welhaeſt verſchuyſt,*
*Gelyk een Bloem die ruyſt.* N

# N O V E M B E R.

*AL wat ik zeggen zal en is niet van het beste;*
*Al geeft men diën naem zeer dikwils aen het leste;*
*Ik ben een wintermaend en d'herten zyn zoo kouwd,*
*Dat ider in sijn pligt nog hedendaegs verflouwt:*
*Vooreerst de ledigheyd is oorzaek aller zonden,*
*Zoo dikwils menig man te laet heeft ondervonden,*
*En daer men bezig is met lanterfantery,*
*Daer quist men uer op uer met streelen en gevly.*
*Dat zien ik by de keérs (want sekerlyk de dagen*
*Zyn korter als het plagt, daer veel nogtans van klagen)*
*Dit zien ik by de keers, wanneer den avond-Tyd*
*Al dikwils word verkwist in malle ledigheyd:*
*Dat zien ik nog al meer daer wel-bekende Vrinden*
*By avond en by nagt hun alle laten vinden,*
*Cadril en Lanterlu, Picketten, Smaâusen jas*
*Die komen by dat volk op dezen Tyd te pas:*
*Een die* Mammona's *jonst genoeg komt ondervinden*
*Die ziet men zonder pyn sijn geld en goed verslinden,*
*En hoe het gaet of niet het stuk is noyt volbragt,*
*Men blyft'er aen het spel zelfs tot den middernagt.*

Digitized by Google

*Zoo kwist men Tyd en Geld: daer by komt menig*
*werven,*
*Dat vele door hun geld een grooter onhyl erven,*
*Want zoo men van verlies tot gramschap overgaet*
*Geschied het dat de zaek wel haest in roeren staet.*
*Ook zynder menigmael die om hun geld verloren*
*Zig laten van het geld tot wederwinst bekoren;*
*Maer spelen met verlies, ja tot de laeste duyt,*
*En raken zoo den naem van Heer en Meester uyt.*
*Ja die een* Crœsus *scheen in ongemete schatten,*
*Word* Irus *op een stond: wie kan die dwaesheyd*
*vatten,*
*Altyd in stagen angst van ondergank te zyn?*
*Het is een groote fout, die nogtans is gemyn.*
*Het spel dat is een ding verzelt met duyzend listen,*
*(Behalven dat het doet den schoonen Tyd verkwisten)*
*Daer volgt en Gramschap uyt, ja dikwils vran-*
*gen haed,*
*Het doed aen Eer en Faem en aen de Ziele kwaed.*
*Ik laet het Vegten daer, ontelbaer' lasteringen,*
*Die m'hoort ô* Jupiter*! zelfs tegen U ontspringen,*
*Verwenschen, Vloek op vloek ontstaen'er uyt een*
*hert,*
*'T ghen' door een dullen drift tot Spel gedreven*
*werd:*
*Ja zelfs dat gaet zoo verr', dat somtyds goede Vrin-*
*den,*
*Die met een vaste trouw malkanderen beminden,*
*Aentrekken een gemoed verbittert als de gal,*
*Gedreven tot de wraek, die haest ontbersten zal.*

Digitized by Google

*Hier ziet men dat het Spel is d'oorzaek aller kwaden;*
*Dat een Tuysscher noyt zyn hert en zal verzaden ,*
*Voor dat sijn Eer en Faem , Staet, Ziele schipbraek leyd ;*
*Die zulken onheyl vreest, zig van d'occasi' meyd:*
*Dog wie zoo vinnig kwaed laet in de zinnen komen,*
*Moet weten dat het daer een woonplaets heeft genomen ,*
*En schoon hy dezen drift wilt stellen aen den kant,*
*Hy vind hem overal van dezen overmant:*
*'Zoodan heel dagen lang bestaet den Gast te spelen ;*
*Tot dat het hem met schand ten laesten zal vervelen,*
*Want die het Geld betrouwt als sijnen besten Vrind,*
*Welhaest in't zelve Geld sijn grootsten Vyand vind.*
*Dog imand zoud' van my de Reden konnen vragen,*
*Waerom ik van het Spel zoo dapper kom' te klagen,*
*Ik zegg', dat, zoo het Spel een kwaey gewoonte werd ,*
*Men van het zelve Spel zal komen in de smert:*
*Ja komen in de smert die lastig is om dragen,*
*Omdat men zonder baet gemeenelijk blyft klagen ,*
*Want zoo men eens geraekt tot sijnen ondergank,*
*Dan gaen ten allen Tyd de zaken even mank.*
*'K laet toe, dat hier en daer de menschen zig vermaken ,*
*En dat zulks niet en is om ongemeene zaken ,*
*'K laet toe, dat m' hier en daer den winter-avond-Tyd*
*Met eenig spel of jock , maer zonder kwaed, verslyt :*

Digitized by Google

*Dit egter zegg' ik nog, dat spelen zonder maten*
*Aen nimand, wie het is, tot eenig heyl zal baten,*
*Want zoo 't Fortuen hem mist, hy komt tot slegten staet,*
*En, zoo't hem gunste bied, hy mist een meerder baet,*
*Teweten dag op dag: ja zonder eens te pyzen*
*Waer hem sijn Huysgezin of ander' zaken wyzen*
*Talenten, Ampt, of Konst, verkwist hy sijnen Tyd*
*Met Kaert of dobbel-steen en raekt sijn duyten kwyt.*
*Ik moet Uw Majesteyt van ander' dingen swygen;*
*Gy zult van myn Gebuer meer satisfacti' krygen,*
*En wat belangt de rest daer van is nog gezyt;*
*Ik doen de meeste klagt van't kwisten van den Tyd:*
*Watdat Comœdi' raekt, Concerten, Danssen, Ballen,*
*Dat komt op dezen Tyd ook dikwils voor te vallen;*
*Maer* Februarius *heeft dat genoeg verklaert,*
*Het dient dan immers hier voor my de moeyt gespaert:*
*Ik bidd' U evenwel met d' oogen ne'er geslagen,*
*Dat gy nog weynig Tyd dit alles wilt verdragen,*
*Al hoort men hier en daer een uyterlyke klagt,*
*De zaek is eventwel niet op haer ploey gebragt:*
*Zoo dan niet Uwe Wraek (want boven all' uw daden*
*Is uw Medoogentheyd) en kom' ik hier te raden;*
*Maer vraeg van uwe Jonst' en Goedertierentheyd.*
*Dat gy voor dezen keer het Volk genadig zyt.*

## ZEDELYKE BEMERKINGE.

NOvember klaegt alreeds van de bevroze gemoederen die zoo traeg zyn tot iet goedts, haestig tot alle soorten van Tyd-kwistingen, aen deze geve ik den naem van Ledigheyd ende begrype daer onder alle ydele en onprofytige bezigheden, want die niet goedts doet, is ledig van het goed: om kort te zyn zal ik hier maer spreken van die Tydverdryfsels, de welke geheele dagen, avonden, en nagten gepleegt worden: (want het vermaek genomen by maet en op sijnen tyd is niet te misspryzen.) De meeste Tyd-verkwistinge is dan, de welke geschiet met verbode Spelen, als zyn die dewelke van eenen *Crœsus* wel haest *Irus* konnen maken. Deze zoo-onherstellyke gewoonte is het, dewelke meer by vele vermag, als het betragten van hunne pligt: want sy daerlatende alle zorge huns Huysgezins, geenzints agtende het nadeel dat sy aen hunne Kinderen doen, niet beschaemt voor den kwaeden naem die sy door zooschandelijke Tyd-kwisting verdienen, gaen zig van smorgens vroeg naer die huyzen begeven, daer sy van alle middelen ontbloot naer korten tyd uytkomen, daer by nog gemaeckt hebbende ontallyke schulden,

Digitized by Google

die sy niet konnende betalen in eenen alderellendigsten staet geraken ; zoodat wel mag gezyd worden tot dezen propoôste, dat *Ludere* zoo veél is als *Ladere*, gemerkt dat eenen *Tuysscher* door het spel aen sijne Eer en Faem, aen geld en goed, ja wat nog het argste is, dikwils aen sijne Ziele zeer *nadeelig* is : ik late daer vloeken en zweren, schelden en blasphemêren, vegten verwenschen, wonden dooden ; zeggende *Nulla fides Ludo*, *Mistrouwt het Spel*, want :

*Quamvis perdiderit, non cessat Ludere lusor,*
*Nam revocat cupidas alea blanda manus.*
*Een die verliest, betragt nog altyd meer te spelens*
*Den Teerling schejnt aen hem niet konnen te vervelen.*

En al is't dat *Cicero* zegt, *Ludendi est quidam modus retinendus*; *Men moet Spelen met maten*; ik houde evenwel staen, dat *men het Spel niet betrouwen mag*, *Nulla fides Ludo*: omdieswille dat van een klyn beginzel meermaels eenen overtolligen drift voortskomt, bezonderlijk zoo men ziet om groote sommen spelen, denkende dat het ons hier insgelijks zal gelukken ; daer men voor vast houden moet, dat *Spelen* zoo veél is als *Bedrigen*, niet alleen met den naem, gelyk het Latynsch woord *Ludere* dobbelzinnig is, maer ook met de daed, gelyk de ondervindinge maer alteveél geleert heeft, en nog dagelyks leert : en alhoewel ik voren nog gehandelt hebbe van

Digitized by Google

deze kwaede gewoonte van ſpelen , wille ik evenwel hier dit wat breeder ontvouwen, ende de kwade gevolgen daer van aenwyzen, met eene Hiſtorie hier by te voegen, om den verfoeyelijken natuer dezer foute ,die ſchadelijk is na Ziel ende Lichaem, klaerder doen te blyken.

Zekeren geloofweerdigen Autheur verhaelt ons, dat over eenige jaeren, wynige mylen van *Weenen*, eenen zoo herdnekkigen Tuyſſcher gevonden wierd, dat hy, niet alleen ſijne middelen met het onmatig ſpelen doorgebragt hadde, maer ook de kleederen van ſijn Vrouw en Kinderen uyt den huys droeg en tot geld maekte,zoodat de ongelukkige Vrouw en Kinderen niets overhielen om zig te dekken.

Dit Exempel moet genoeg zyn om een ider van het Tuyſſchen eenen ſchrik aen-te-jagen, aengezien diergelijke rampen de verlatene Speelders over het hooft hangen : hetwelk aengezien in veél exempels op verſcheyde manieren blykt, zoo is't zeker, dat de plaetzen, daer zulkx gepleegt word , wel voor-eerſt moeten geſchouwt worden , aengezien deze van de volgende ongevallen de oorzaek zyn; ik wete wel, dat men hier-en-daer den geeſt moet verkwikken; maer het ſpelen met Kaert, Teerling , en andere Speeltuygen zoude ik nimand derven aenraden om ſijn vermaek te ſcheppen, aengezien het Spel bezonderlijk

voor de Jonkheyd zoo-aenlokkende is, dat men van 't klyn komt tot het groot: daerom is 't-dat sommige Ouders en Overften zeer-voorzigtiglijk voortsgaen, met de Kaert, Teerling, en diergelijke aen hunne onderzaten te verbieden, ofte ten minften zoo te schikken, dat sy tot deselve geene verfoeyelyke genegentheyd konnen opvatten, want sy weten, dat, zoowanneer iemand eenig geld gewonnen heeft, hy alsdan heviger is om te spelen, ende dat eenen anderen, hoe meer hy verliest, hoe meer de occasie zoekt om sijn verlies in-te-haelen, waer uyt dikwils Gramschap, Vloeken en Zweeren, en andere ongevallen ontstaen; zoodat zulke Tyd-kwistingen met regt alhier dienen berispt te zyn en gerekent voor den alderkragtigsten middel, om allen aerbyd, konst, affairens en bekwamigheyd te verzuymen: daerom besluyt ik:

*Ludo falluntur, Ludum qui sæpè sequuntur.*

*Die 't Spelen al-te-zeer bemind,*
*In 't Spelen synen Vyand vind.*

Voorders gaet *November* de Comœdien en Ballen in-ftilte voorby, omdat hy weet, dat *Februarius* daer van in't lang en breed gehandelt heeft: zoodan ik besluyt daer uyt, dat hy, om kortheyds wille dit doende, te-kennen-



Digitized by Google

geven wilt, dat dit alles op dezelve manier moet verstaen worden: waerom ik nog eens zegge, dat zulke byeenkomsten op het alderneerstigste moeten gevlugt worden.

Eyndelijk smeekt *November* om een wynig medoogen, om zoo te spreken belovende, dat alles zal beter gaen: ik my op het zelve betrouwende wakkere eenider aen, dat hy den Tyd, die hem nog over is, voortaen niet meer bestede aen het Spel, maer aen de oeffeninge van eenige Wetenschap, opdat hy daer-naer, ouder geworden zynde, met genoegen mag overdenken, dat hy sijnen Tyd wel heeft besteed want anderzins zal hy varen gelijk den Keyser *Domitianus*, die, een groot deel van den dag met vligen te vangen overbrengende, daer door sijne Rykszaken versuymde tot sijn groot nadeel: ik rade dan eenider tot het volgende:

*Wanneer den Tyd u over is,*
*Besteed den Tyd in beternis;*
*Want die Tyd heeft, en Tyd verbyd,*
*Den Tyd komt, dat hy Tyd beschryd.*

# DECEMBER.

*N*Aerdat van d'ander' Elf nae Uw Gebod en
Wetten
Gethoont is, wat de Deugt en Reden komt belett en
Te nemen hun Gezag door g'heel het Aerde-Ryck,
Zoo gev' ik hier in 't kort van myne zaken blyck:
Vooreerst men kwist den Tyd met hondert bezigheden
Van geen of klyne vrugt, men ziet den Dag besteden
In menig' vise kuer, en ik en weet niet wat;
De dwaesheyd, zoo ik giss', heeft veél' hun bryn
gevat;
Al ziet men hier en daer de Menschen knipper-
tanden,
Daer zyn'er dog al-veél die in de liefde branden
Van Venus en haer kind; zoo ingewortelt kwaed
Kan door de koude zelfs niet komen tot beraed:
Zoo-ongeregeld vuer zoo-ongetemde lusten
En laten zulke Liên ter-geener-tyden rusten,
De dextel minne-vlam dog altyd hevig blaeckt;
Veél eerder zelfs de koud', als sy, een eynde maeckt:
D'occasi' maekt den dief, men ziet'er g'heéle hoopen
Na die, of deze plaets met losse zinnen loopen,
En, zoo ik wel bemerk', daer hoort men dikwils iet
Dat met een snelle vlugt tot in het herte schiet.

Digitized by Google

*Men agt'er geen gevaer; 't zyn alle goede zaken,*
*Omdat sy boven-al een Jong-gezel vermaken;*
*Maer, zoo het spreekwoord zegt, het is een dommen lust*
*Te zoeken in 't gevaer zyn eenig heyl en rust:*
*Men ziet dan hier-en-daer ontelbaer* Quidams *loopen,*
*Alof by hun geluk en welvaert was te koopen;*
*Dog die daor sot belyd zoo verr' gekomen zyn,*
*Dat ik hun menigmael den grootsten Vyand schyn:*
*Want aengezien ik gev' de alderkortste dagen,*
*Zoo hoor' ik idereen van mijnen handel klagen,*
*Want aengezien den Tyd te kort en vlugtig schynt,*
*Zoo is het dat wel haest hun blydschap ook verdwynt:*
*Diesvolgens, na den dag met ydel bagchatellen*
*G' heel t' hebben doorgebragt, gaen sy hun straks verzellen*
*Met die of dezen Maet, in lanterfantery*
*Gaet menig avondstond ja halven nagt voorby.*
*'K en will' niet voorder gaen;* November *heeft de zaken,*
*Die Kaert en 't Ticktack-bert en ander' spelen raken,*
*En ook hun overdaed en ligte kwistigheyd*
*Met allen haer gevolg in 't openbaer geleyd:*
*Dan zegg' ik, dat de klagt, die daer kwam op te ryzen,*
*Den handel, zoo hy is, genoegzaem kamt bewyzen,*
*En wat aen my belangt, 't en gaet'er ook niet wel,*
*En d'oorzaek is het jock en menig guychel-spel:*

Digitized by Google

*Wat voorders al belangt de Deugden en manieren,*
*Dat moet ik wederom nae hunn' believte stiren;*
*Het gaet'er alles wel, wanneer een ider doet*
*Nae 't trekken van het hert en 't poogen van 't gemoed.*
*Men trappelt met den voet Geboden, Wetten, Reden,*
*Den kwaden word getoeft, den goeden word beneden,*
*Niet is zoo zeer gemyn als list, bedrog, en haet;*
*Zoodat* Natura *zelfs het menschen hert verlaet:*
*Misschien, zoo imand pyst, zoud' ik het minste klagen,*
*Maer neen, 'k en will' den smaed voortaen niet meer verdragen,*
*Dat ik als magteloos geen Mensch berispen kan,*
*Men schelder myn Gebied als van den minsten man;*
*In plaets' van beternis allengskens te betragten,*
*Ofdat nog deze Maend het alles mogt verzagten,*
*Zoo roept men overluyd, laet ons het eynd van 't jaer*
*Vertieren in plaisier, verslyten hier en daer:*
*ô wat een sot gewoel! men heeft zoo vele jaren*
*In Pragt, en ydelheyd, in jock zien henen varen,*
*In Overdaet, Krakeel, in Listen en Bedrog;*
*In plaets van beternis, men ziet het zelven nog:*
*Zal ik Uw Majesteyt dan meerder heyl beloven,*
*Daer reeds all' mynen Raed is in den wind verstoven?*
*Voorwaer ik weet het niet, wat 't best' alhier gedaen;*
*Het schynt niet zonder vreés hetghen' men wilt bestaen:*

Voorzeker, zoo ik merk' aen iders groote klagten ;
Men schynt'er voor het meest om sijn plaisier te tragten
Gemak, geluk, profyt, maer uyt verkeerde baet ;
Terwyl men niet en let hoe dat den Tyd vergaet:
De Vaddigheyd voor-al is d'oorzaek aller zonden,
Die word by groot en klyn, by Arm en Ryk gevonden,
Men is vervremt van't werk, beschaemt voor Deugt en goed,
'T gepeys, 't gepeys alleen hun alle smerten doet.
En wat al nog gezyt?'t meest dat de menschen tragten,
is alle goed gedrag eenparig te veragten ;
Maer wat U Majesteyt hier over zeggen zal
Dat is my onbekent : wilt dan het laest van al
Myn sugten en gekerm genadelijk omfangen,
Ik bidd' om Uwe Jonst, ja bidde met verlangen;
Al heeft den dwazen mensch Regtveerde straff' verdînt,
Pyst dat het is den Mensch, die Gy zoo zeer bemint:
'K zal leggen in het werk al dat den mensch kan trekken
Om hem tot goed beraed allengskens op-te-wekken :
Voorts blyv' aen Uw Gebod ten allen stond bereyd,
En eer' met diep-oodmoed Uw Hooge Majesteyd.

Digitized by Google

# ZEDELYKE BEMERKINGE.

D*Ecember*, naer de klagten der Elf voorgaende Maenden gehoort te hebben, kan insgelijks niet agterlaten van te openbaren, hoe *kwistig* men den Tyd deze Maend overbrengt: daerom schynt hy het meest te willen *klagen* van die gezelschappen, di'er des winters op vele plaetzen gehouden worden; hy beweent dan de verkwistinge van den Tyd: maer hoe, verkwistinge? is't dan niet geoorlooft, bezonder met de verdritige avonden, zig hier en daer by goede Vrienden te vermaken? dit wille ik zoo strengelijk niet verstaen, als men dit schynt op-te-nemen; want, zoo'er nog is gezyt, dit is geoorlooft; eerelyke en Christelyke Conversatien (zoo noeme ik die, uyt dewelke alle ydelheden en vuylen klap, alle Leugentael, alle Eerrooving' en kwade exempels gesloten zyn) zyn noyt verboden geweest; ende het is noodzakelijk den bevrozen geest met een aengenaem gesprêek te verwermen: daerom zegt zekeren Schryver zeer wel tot dezen proposte: *Dulce est, & optabile, & honestum amicis convivere. Het is zoet, en wenschelyk, en prysbaer met vrienden om-te-gaen*: Ik wille het contrarie dan verstaen hebben van die

Gezelschappen, die maer opgerokt zyn tot brasseryen en geld-verteiringen; (uyt dewelke vele andere misbruyken ontstaen, die men zoo-veel te vryer dan pleegt, omdat daer gemeynelyk vogels zyn van eender veéren) *Quasi vero*, zegt dan zelven Schryver, *Non possit cum Amicis vivi aliter, quam comedendo & bibendo; & non meliùs agendo & loquendo : alofte men niet en kost met vrienden omgaen, als alleen met te eten en drinken; en niet beters te doen ofte te spreken* : op deze byeenkomsten heeft *November* het sijne gezyt, ende *December* betreft dezelve met wynige woorden, al oft'er op eene be-hoorelijke manier geene vreugt kost gemaeckt worden : *Nolite ergo*, gaet hy voorts, *Rem fœdam pulchro velo tegere* : *En wilt dan een schandaleuze zaek met een schoon voorhangzel niet bedekken* : gelijk'er van die soort genoeg-zaeme gevonden worden, dewelke hunne buy-tensporigheden voor een welgemaniertheyt der-ven uytgeven : bovendien zijn diergelijke by-een-komsten zeer berispelijk, want men komt ten laesten zoo-verre, dat men, om te vryer sijne brooddronkenschap uyt-te-voeren, met de Godtvrugtigheyd zelfs den spot houd, de Deugt voor Schynheyligheyd uytmaekt, dus-danigljk vermeten en onbeschaemt, dat men ook Heylige Zaken voor ydele voorwendzels derft uytschelden. Maer wat kan daer anders uyt-volgen? hoor ik imand zeggen; daer de Brood-dronkenschap groot is, ontbreekt'er geenen on-

Digitized by Google

betamelijken klap : daer men den naem geeft aen een zaek, denwelken sy ondertusschen niet verdient, en daer men onder malkanderen *Cum paribus* van-een-en-de-zelve gezintheyd is, daer geschiet al menigmael iet dat tegenstrydig is aen de goede manieren : dit zeggen is zoo-onbestandig niet, en daerom niet te verworpen; want het is klaer, dat, de occasie van het kwaed gezogt zynde, het kwaed daer uyt voortskomende niet te verwonderen is, bezonderlijk by avonden en nagten, wanneer de zonde, omdat het ligt daer van den gezworen vyand is, te vryer word geplogen: dat'er dit al-menigmael gebeurt op deze bedorve Tyden is ongetwyffelt, en dit is de reden, dat *December* daer over zoo jammerlijk klaegt.

Eyndelijk de ongebondentheyd van maniren, de vermetentheyd in het spreken, de onagtzaemheyd in sijn pligt te betragten zyn deze Maend niet gestaekt; want naer elf Maenden in de ongebondentheyd overgebrogt te hebben, derft men nog zoo-onbeschaemt zyn van te zeggen, dat de twaelfste daer-aen niet mag ontbreken, eveneens al-ofte men glorie makte in zoo-dwaeselijk te leven ende sijnen Tyd zoo-berispelijk aen-te-leggen : veel beternis kan *December* niet beloven, aengezien de herten zoo ongevoelijk zyn, dat sy geenen raed willen aennemen; edog vraegt van *Jupiter* om nog een wynig medoogen te hebben en het



Digitized by Google

stuk rypelijk te overleggen, waer van het volgende den uytval zal aenwyzen.

Ondertusschen den welbedagten Lezer zal aenstonds vatten, dat zulk een leven geen leven is, want Tyd verlizen is alles verlizen; zeer wel zyde dan *Aristippus*: *solum præsens in nostrâ manu positum; non præteritum, neque futurum*: *Het tegenwoordig is alleen in onze handen gestelt; niet het gepasseert, of toekomende*: dat is gesejd: besteed den Tyd, die gy nu nog geniet. Gy zult diesvolgens uwe zaken, zoo ik betrouwe, op eenen vasten voet stellen met te betragten eenen welgeregelden handel: Gy zult indagtig blyven de waerschouwinge van den grooten Apostel, *Tempus breve est*, *Den Tyd is kort*: waer uyt volgt, dat hy dient waergenomen.

Zoodan laet ons de klagtén van *December* tragten te voorkomen met alle buytensporigheden te schouwen, en laet ons volgen eene manier van leven, dewelke, alhoewel sy dwaesheyd is voor de wereld, wysheyd is voor Godt, en dit doende zal het volgende met regt van ons mogen gezyt worden:

*Hy is zeer wys die sijnen Tyd*

*Besteed ter Ziele-zaligheyd.*

Digitized by Google

**Jupiter, de klagten der twaelf Maenden gehoort hebbende, schiet-op in Gramschap, ende naer een kort gespreék zend de twaelf Maenden wederom nae de Wereld.**

*IK kan myn' wrangen Thoorn op geender wys' betoomen,*
*Omdat het schepzel zelfs niet wilt den Schepper schroomen,*
*Ik hebb' met smert aenhoort de grouzaem dertelheyt,*
*En dat men kwist alom den schoonen gulden Tyd.*
*Moest ik op staenden voet mijn Gramschap uyt doen loopen,*
*Ik déd' 't hun met de dood op staende voet bekoopen,*
*En smeet het blixem-vuer op dat ondankbaer rot,*
*Dat met de voeten treed myn Goddelijk Gebod:*
*Vaarwaer den Aerdenkloot moest sidderen en beven*
*Wanneer ik maer een' wink kwam tot de straff' te geven;*
*Het Schepzel moest van angst vergaèn in sijnen niet*
*Wanneer het myn Gezag maer enkel aen-en-ziet:*
*Wat zal't dan maken gaen, als menig' harde slagen*
*Hem vallen op het lyf met hondert straffe plagen?*
*Wat zal een aerde-worm, wat zal het maken gaen,*
*Zoo ik na myne Magt het wreken will' bestaen?*

Digitized by Google

*Ik moet een harde straff' voor sijn' vermete daden*
*Ik moet voor zulke kwaed Regtveerden last beraden;*
*Myn Gramschap eerst bethoomt zal komen tot*
*de daed;*
*Dog zal, eer dat ik wreek', ontbiden mijnen Raed.*
*Gy Maenden hebt volbragt dat ik U kwam gebiden,*
*'Twas reden dat de zaek tegtzinnig zoud' geschiden;*
*En daerom dient van U hier grooten lof gezyt,*
*Omdat gy voor het heyl Uws Koninkx staet beryt:*
*Gaet nae de Wereld toe, beschikt daer alle zaken*
*Die uw of myn Gezag ook't minste konnen raken,*
*Verkondigt opentlijk, dat binnen korten Tyd*
*De straffe voor het kwaed na regt zal zyn beryd:*
*Gaet, doet't ondankbaer volk voor mijne Strengheyd*
*schroomen,*
*Zoo zal het eyndelijk sijn dertelheyd betoomen;*
*Gaet, doet eenider zien, dat* Jupiters *Gezag*
*Den Blixem reeds gedrygt kan brengen voor den*
*dag.*
*Gaet met een stuer gezigt, en doet de Menschen blyken,*
*Dat ik hun trotsch gemoed zal doen te neder stryken,*
*Gaet, doet eenider zien, dat d'uer eens komen zal*
*Van lang-getergde straff' en eeuwig ongeval.*

*Jupiter*, met sijnen Raed over de zaek gehandelt hebbende, zend *Mercurius* tot de twaelf Maenden *met dezen Brief*.

N*aerdat ik hadd' het stuk de Goden voorgehouwen*
*zoo moest ik rypelyk een iders raed beschouwen,*
*Sy zeyden dat het kwaed verdiende straf op straf,*
*'T scheen reden dat ik my daer sessens toe begaf;*
*Maer* Juno, *nae de zaek stuks t' hebben overwogen,*
*Scheen door een nieuw gepys als sessens opgetogen,*
*En sprak :* slaet gy den Mensch, wat beternis verwage,
Als door uw strengen Arm hy word te niet gebragt?
Weet dat uw milde jonst blinkt boven all' uw daden,
Te sparen die misdoen en nemen in genaden
Dat is uw grootsten lof; uw Goedertierenthyd
Die word van idereen uw meesten glans gezyt.
*Ik liet my door die Be' tot sparen overhalen,*
*Al hadd' myn Gramschap zelfs gelaten geene palen;*
*En ziet myn Goedheyd jont den Mensch vergiffenis,*
*Opdat hy zig begeeft tot 't kennen syns gewis':*
*De welverdiende straf die stont alreeds geschreven,*
*Daer scheen geen twyffel aen, of alles wat het leven*
*Van my ontfangen had moest keeren tot een' niet,*
*Omdat aen myn Gezag Injuri' was geschied:*

Digitized by Google

*Met Blixem had ik reeds het vonnis toegestreken;*
*Dog nu is mynen Thoorn tot medely'n geweken,*
*Zoodat ik door* Mercuer *U deze tyding' doen:*
*Dat ik voor dezen keer my met den Mensch*
*verzoen:*
*Opdat een ider kent, wat all' mildadigheden*
*Dat ik, die Koning ben, voor slaven will' besteden,*
*Opdat eenider agt deês' myn Goedjonstigheyd,*
*Maer boven alle zaek vreest myn Regtveerdigheyd.*
*Gy Maenden over-al gaet myne Wet verrigten,*
*Wilt ider in de Deugt nae uw vermogen stigten,*
*Thoont hun den grooten schat den kostelyken Tyd,*
*Opdat m' hem nimmermeer onnuttelyk verslyt.*
*Dus zal den gulden Tyd nog eens op d'aerde komen,*
*Alwaer dat leéd, verdriet, reeds hadden plaets ge-*
*nomen,*
*Dus zal den overvloed van* Nectar *g'heel het Al,*
*Verkwikken tegen nood van alle ongeval.*
*Dus zal den waeren Pys by alle menschen woonen,*
*Zoo zal ik 't Aerde-Ryk met alle jonst beloonen,*
*Zoo zal eenider Rust genieten vor altyd,*
*En Ik voor 's werelds heyl standvastig zyn beryd.*

Digitized by Google

## ZEDELYKE BEMERKINEGE.

WIe is'er, die getergt sijn Regt niet zal voorstaen? wie is'er, die dikwils getergt sijnen Thoorn zal konnen bedwingen? wie is'er, die op verscheyde manieren getergt niet en zal uytbersten in grammoedigheyd? nimand: *Jupiter*, gehoort hebbende de klagten ja de zware klagten van de *twaelf Maenden*, eensdeels gedreven door spyt dat hy voor sijne zoo-milde weldaden zoo kwalijk beloont word, eensdeels om de gekwetste Majesteyt van sijn Oppergezag te herstellen, stelt alreeds vast de regtveerdige Straffe: zeynd ondertusschen de *twaelf Maenden* tot de Wereld om de Menschen syne Gramschap aen-te-kondigen. Maer zegt my eens, wie gy zyt, wat grooten schrik zoude u bevangen waer 't dat eenen aerdschen Koning sijn straf Gebod u dede aenkondigen, en dat gy wiste ivers pligtig in te zyn? denkt dat *den Konink der Koningen*, u langen Tyd gespaert hebbende, nu op het onverwagts u, die pligtig zyt, overvalt met kwellinge des geests, schade van uwe goederen, verlies van uwe kinderen, u plaegt met ziekten, ongemakken, ellenden; ende pyst daer by aen het oud spreek-woord *Quòd differtur, non aufertur*, zult gy dan niet verbaest staen?

Digitized by Google

zult gy niet schroomen? zult gy niet beven? gy hebt dit, gelijk gy zelfs moet bekennen, door uwe zonden genoegzaem verdient, gy hebt Godt zoo lang getergt, waerom verwondert gy u dan? is 't dat gy u konde verwonderen, gy zoude moeten onpligtig zyn; maer pligtig zynde moet gy met geduld dit alles verdragen als het u word overgezonden. Edog de drygementen komen zelden tot het uytwerkzel, aengezien Godt den zondaer niet wilt verderven, maer wilt spaeren, *Venit in hunc Mundum peccatores salvos facere* : voegt daer by dat sijne Bermhertigheyd is boven alle sijne Werken, *Misericordia ejus super omnia Opera ejus* : Waer uyt te verstaen is, dat hy de straffe uytstek, op dat den Zondaer zig betere, ende tot sijne genade vlugte.

Het is waer, dat imand die pligtig is met regt de straffen verwagten moet: eenen Koning straft de misdaden van sijne slaev': die de straffe verdient heeft, kan de zelve niet ontvlieden; maer zoo-groot is de Goedheyd van den Bermhertigen Godt, dat hy liver heeft den Mensch te spaeren, als te straffen, zoo groot is sijne Genade, dat hy zig over het gevallen Schepzel ontfermt: de Sententie van de tydelijke of eeuwige straffe byna gestreken zynde verkeert wederom in de alderzagste Medoogentheyd; en evenwel zyn zommige menschen zoo ongevoelig en ondankbaer, dat sy zonden met zonden ophoopen, ende aldus wel-te-regt Godts Regt-

Digitized by Google

veerdige wraek op zig trekken. *De Regtveerdigheyd* wilde eertyds om het groot misdaed van den eersten mensch de geheele wereld vernitigen; maer de *Bermhertigheyd* zyde: *wat occasie zult gy, ô Schepper van alles; dan nog hebben om den Mensch het edelste Schepzel te spaeren?* deze twee hebben van-doen-af tot-nu-toe om het meeste gestreden; maer de Bermhertigheyd heeft de Victorie meermaels behaelt: immers anderzins waren'er ontallyke booswigten, ook op deze Tyden, tot den afgrond der Helle gedreven, aen wie de Bermhertigheyd tyd van Bekeeringe bezorgt heeft, zoo dat sy zelfs op dezen Tyd zoo groot vermogen heeft, dat sy het zweerd van de Regtveerdigheyd, opgeheven om te slaen, wederhoud: dog het is te vreezen, dat de Regtveerdigheyd, blyven wy voortsgaen in de zonden, den slag zal geven die sy zoo-lang heeft gedregen: diesvolgens laet ons elk voor het zyn bezorgt wezen, en die plagen door een beter leven voorkomen, laet ons leven zoo eenen Christenen betaemt om vriend te zijn van Christus, opdat de Regtveerdigheyt zig met de Bermhertigheyd verzoent. *Justitia & Pax osculatæ sunt.*

Daerom laet ons uytroeyen alle misbruyken die ons den Tyd zoo kwalijk hebben doen passeren, en laet ons betragten dien lang-gewenschten Vrede, die bestaet in een deugtzaem Leven: en aldus zal de wereld door de wetten der Eendragt beter onderrigt een langdurig Welvaren genieten. Q

*Daelt nu'er Eendragtigheyd, en brengt* Saturni *Tyd.*

Digitized by Google

# SLOT-REDEN

## *TOT DEN LEZER:*

### *Van den Kostelyken en Korten TYD.*

OM eenider nog-eens aen te moedigen tot een goed en degelijk gebruyk van den Kostelijken Tyd, die men met regt *Pretiosorum omnium Pretiosissimum* mag noemen; zoo is't by Dezen, dat ik van den Goedwilligen Lezer de aendagtigheyd, die hy aen my zoo goedjonstelijk heeft mede gedeelt, nog eens voor het laeste kome af-te smeeken.

Het is de meeste menigte bekent, dat *Cræsus* Koning van Lydien zoo grootelijks uytmuntede in Rykdommen, dat hy voor den Magtigsten van sijnen Tyd gehouden wierd. *Alexander* met den Naem den Grooten, maer nog Grooter met de Daden, hadde by-na eene geheele Wereld onder sijn Gebied gebragt, en de Rykste en overvloedigste Landen overheerscht, zoodat het geluk hem langs alle kanten de alderkostelykste Geschencken van Silver, Goud, en diamanten toebragt.

Den Koning *Salomon* was overvloedig in Rykdommen, die hy eensdeels van sijnen Vader geërft, eensdeels door sijne Wysheyd hadde bekomen: voegt hier by de overvloedige Gift die hem de Koninginne *Saba* dede.

Den wellustigen Koning *Sardanapalus* hadde eene overgroote magt van Schatten onder het belyd van *Regina Pecunia* verkregen.

*Midas* sat tot de ooren toe in het Geld, en evenwel was niet te vreden; hy vermeerderde sijne Rykdommen by-na zonder eynde.

Dit Goed, ja onbegrypelijk Goed alles by een gebragt zoude een ongeloovelijk Talent te voorschyn brengen; maer wat is dit alles by de Kostelijkheyd van den Onwaerdeerlyken Tyd? Geld en Goed konnen ons ontnomen worden, gelijk het in sommige van de bygebrogte exempels gebleken heeft; maer den *Tyd wel besteed* brengt ons eenen onuytputtelijken schat by, denwelken, aengezien hy bekomen word door eene geduerige oplettentheyd op alle onze werken, moet eenider aenmoedigen door 't gepys alleen, om van-stonden-aen hem wel te gaen besteden: *Omnia à nobis aliena sunt; solum tempus est nostrum: alles is ons geleent; den Tyd alleen is den onzen;* zegt *Seneca*: al ofte hy wilde zeggen: let wel toe wat gy doet: betragt gy Ryckdommen? sy konnen u afgenomen worden, want gy bezit die maer zoo-lang het de Fortuen belieft: zoekt gy u profyt met den

Digitized by Google

Tyd wel over-te-brengen? gy zult eenen Schat vergâeren, die u altyd zal by-blyven: Wel, dit alles zoo zynde, hoe is het dan mogelijk, dat de Menschen hedendaegs den Edelen, den Schoonen, den Dierbaren, den Onschattelijken Tyd zoo-ongevoelijk laten voor-by-glippen; en niet anders betragten, als zig te vermaken met ongegronde plaisiren, hun gemak te zoeken, hunnen staet te verhoogen? hoe het komt heeft *den Lezer* nû op verschyde plaetzen klaerlijk gehoort, alswanneer ik hem hebbe gethoont, dat een geheel Jaer doorgebrogt word in ydele bezigheden, ongeregelde lusten, ende meer aldaer-aengeweze fouten: het meest dog van alles is te berispen die verwaende verblindheyd van sommige, de welke zig laten voorstaen, dat het zelfs redelijk is den Tyd in genoegten over te brengen; daer sy al dikwils de exempels gezien hebben van die, dewelke den Tyd te-laet beklagende voor antwoord gekregen hebben:

*Nec quæ præteriit rursûm revocabitur hora;*
*Sed neque præteriens hora redire potest.*
*Dat eens verschenen is, is voor altyd verschenen;*
*Ja dat al nog verschynt, is voor altyd verdwenen.*

want:

*Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis,*
*Et fugiunt fræno non-remorante dies.*
*De tyden gaen voor by, wy krygen hooge dagen,*
*En nimand kan den Tyd, den snellen Tyd vertragen.*

Digitized by Google

Volgt dan, terwylen gy nog Tyd hebt, de vermaninge van Paulus: *Videte Fratres, quomodò cautè ambuletis; non quasi insipientes, sed ut sapientes redimentes Tempus. Let-toe Broeders, hoe gy voorzigtiglijk zult konnen wandelen; niet gelyk dwaze, maer als wyze den Tyd uytkoopende.* Dat is met goede werken.

Deze stemme klinkt den ganschen Aerdbodem rond: tot u Ryke, opdat gy Dezen in overvloedige schatten te vergâren niet besteed; maer den Armen weldoet. Tot u Arme, op dat gy, zoo veel gy kont, aerbeyd om aen den kost te geraken; maer niet ledig gaet. Tot u Jonkheyd, opdat gy den Tyd, den bekwaemsten Tyd, die u van den mildadigen Godt gejont word, niet besteed in kinderagtige spelen, in ledigheyd, in dertelheyd; maer den zelven met neerstigheyd, yver en Godtsdienstigheyd uytkoopt tot uw geluk. Tot u bejaerde Perzoonen, opdat gy uwe affairens gade-slaet en in de zelve betragt eenen Christelyken handel, om eenieder te geven dat hem toekomt, om bezorgt te zyn voor uwen Even-mensch; niet af-en-prankt van de werkliden den regtveerdigen loon. geene listen gebruykt in uwen koophandel. Tot u Vaders ende Moeders, op dat gy Ulide kinderen opbrengt in de vreeze Godts, in de goede Zeden, in de Geleertheyd, in de Gehoorzaemheyd. Tot U Meesters en Bestierders opdat gy uwe Leerlingen aenwakkert tot het betragten

van de Wetenschappen; die niet laet steken in hunne vaddigheyd, die niet te veel toegeeft. Tot u alle, zegge ik, roept deze stemme, dewelke gestelt zyt over uwe onderdanen, op dat sy den Tyd door uwe aenmoedinge wel besteden, en gy hun voor-gaet met goed exempel.

Wat zal ik, of wat kan ik meerder tot Aenwakkeringe by-brengen om eenider zoo goed en noodig gepeys in-te-planten? ik bekenne geerne, dat tot voorder bewys myne Penne niet kragtig genoeg is: daerom den treffelijken Schilder *Apelles* zal UL. dit beter doen vatten: hy agtede den Tyd zoo hoog, dat hy alle dagen, zonder een uer te laten voor-by-gaen, sijne hoogdravende Schilder-konst dusdaniglijk oeffende, dat hy nog dagelijks daer voortgank in dede; maer het kloek Pencéel van *Apelles* zal u misschien, die deze Konst niet en kent, geenen genoegzamen indruk geven, zoo veel te meer, omdat uwe oogen verblind zyn door het geduerig aenschouwen der ydele maximen dezer wereld: daerom bidde ik u te willen luysteren na het volgende.

Zekeren Perzoon beklaegde zoo-zeer op sijn sterf-bedde het verlies van den Tyd, dat hy uyt-riep: *Hadde ik mynen Tyd wel besteed!* Hier door wierd eenen der Omstaenders zoo beweegt, dat hy van-doen-af vast-stelde sijn leven lang geene uer te laten voorbygaen,

Digitized by Google

zonder profyt : dit doende voorderde hy langs twee kanten, want hy maekte zig tot alles bekwaem, en dede grooten voortgank in de Deugt. Voegt daerby het volgende.

Een heylig Perzoon hoorde eens eene klagende en schroomelijke stemme; en vragende wie zoo-danig kermde? kreeg tot andwoord: dat sy eene ziel der verdoemde was, en dat sy en alle andere niets meer beklaegden, als het verlies van den *Gouden Tyd*, omdat sy zoo-veel duyzent uren kwistig hadden laten doorsluypen, in ider van dewelke sy den Hemel hadden konnen winnen: ô onherstellyk verlies! den Tyd is voorby, de deur is gesloten, het Vonnis is gestreken, de zonne is voor altyd ondergegaen, geenen oogenblik om wel te leven is'er meer over; daer'er van te voren zoo veél gulde Jaren, Maenden, Dagen gegeven wierden! Ik hope dat zommige door deze Exempels op hunne zaken wat naerder zullen passen, en overdenken den gepasseerden Tyd, om den overigen wèl te gaen overbrengen; Godt-gave dat dit geschiede! men zoude mogen zeggen, dat den mensch begint de Reden te gebruyken, die hy zoo lang verstooten heeft: Die dit zullen doen, zullen dan zeer wysselijk doen, ende sy zullen indagtig zijn de type bemerkinge van zekeren Schryver: *ut à currente flumine tantum habes quantum hauris, ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duratu-*

*vas (id est profecturas) collocâris.* *Gelyk men van eene loopende Rivier zoo veél waters heeft als men schept, zoo ook behouden wy van de altyd-loopende jaren niets anders, als dat, het gene wy aen profytige zaken zullen bestéed hebben.*

Dit alles niet tegenstaende worden 'er nog hedendaegs gevonden (Godt gave dat het getal zoo groot niet en waer!) dewelke nog altyd derven zeggen: *Cras Cras, Morgen Morgen: daer is voor ons nog Tyds genoeg over:* maer dat deze weten, dat het met hun gaen zal, gelijk het blykt uyt het volgende: *sicut ciconias nemo advenire sentit; sed advenisse: nemo discedere; sed discessisse: quod noctu clanculùmquè faciant utrumquè: ita juventutem nemo intelligit discedere; sed discessisse: & senectutem non sentimùs advenire; sed advenisse. Gelyk nimand gewaer word dat de Oyevars komen; maer gekomen zyn: nimand dat sy vertrekken; maer vertrokken zyn; omdat sy by nagten en in stilte aenkomen en vertrekken: alzoo word nimand gewaer, dat de Jonkheyd verschuyft; maer verschoven is: en wy gevoelen niet, dat den Ouderdom ons nadert; maer dat hy gekomen is.* Ik zoude dan wel in Tydts voor sommige hunne deuren den *Popelier-boom* mogen planten, aengezien hy door sijne twee-koleurige bladeren, die aen den eenen kant groen en aen den anderen vael zyn, een teeken is van de Jonkheyd.

Digitized by Google

en den Ouderdom, om dusdanige den Tegenwoordigen en Toekomenden Tyd indagtig te maken; ofte ik zoude hun mogen voor-oogen stellen de zeyssen van *Saturnus*, waer door den Tyd beteekent word, aengezien hy alles afmaeyt en vernirigt, geen agt slaende op de bloeyende jaren: opdat ik hun aldus mogt indrukken een goed en zalig beraed om hun geheel leven wel te besteden, opdat sy, zegge ik, hunne zaken effen stellende alle uren bereyd zouden zyn, waer 't dat het zoo geviel, uyt dit leven te schyden.

Pyst dan gy alle, de welke uw geluk betragt en vervolgens goeden raed wilt volgen, dat alle oogenblikken van den Tyd eene Eeuwigheyd weerdig zyn, maer dat hy zoo kort is, dat hy op eenen oogenblik verdwynt: daerom dient hy in Tyds waergenomen, zoo veél te meer, omdat hy onwederroepelijk is: en ondertusschen besteden de onbedagte Wereldlingen hem zoo-kwaelijk, dat sy geheele Weken, Maenden, en Jaren in snoode lusten doorbrengen, doende dat sy gehouden zyn te laten, en latende het-ghene sy zouden moeten doen. Let dan eens op, gy alle die wandelt langs den breeden weg, let op het volgende: wat zal het u baten dat gy in plaisiren geleeft hebt, ende in zonden sterft? hoe zeer zal het u dan, maer te laet, berouwen, dat gy den Tyd zoo-moedwillig hebt verkwist? den Tyd

was u gegeven om uwe Zaligheyd te bezorgen; en gy hebt denzelven veronagtzaemt, daer gy van sijn gebruyk voorder onzeker waert: uwe jaren zyn verloopen, de dood ſtaet voor uwe deure; kont gy den Tyd nog beſteden tot uw geluk? waerom dan nu, terwylen gy nog Tyd hebt, niet eens op deze Waerheyd gedoght.

*Tempora tranſibunt & gaudia vana peribunt:*
*Tranſit ut unda fluens Tempus & hora ruens.*

*De tyden gaen voor by, de vreugden gaen verdwynen,*
*Gelyk het water loopt zoo d'ueren ook verſchynen.*

Daerom en voor het laeſte zyt indagtig, dat ik U de waerheyd voorgehouden hebbe, en denkt aen het zeggen van *Marcus Varro: nulla jactura gravior eſt quam Temporis. Geene ſchade is grooter als des Tyds:* Volgt dan den raed, die u de reden zelfs doet volgen, vervoegt uwe werken met de uren, de uren met de dagen, de dagen met de weken, de weken, met de maenden, de maenden met de jaren: hier word dan bondig uyt beſloten: dagen wel overgebroght, is jaren en leven wel overgebrogt: in dit myn gevoelen ſtemt toe den gepoliſterden Philoſooph *Seneca*, alwaer hy zegt: *Hoc unicum opus eſt meum, hoc cogitatio, id ago, ut mihi inſtar totius Vitæ ſit Dies:* *Dat is myne bekommeringe, daer-toe beſtede ik*

Digitized by Google

*myn verstand, daer op loopt myne zorge, dat ik van eenen Dag als een geheel leven make.* Woorden voorwaer die met goud moesten beleed worden, en nog zoude den prys onder de weerde zyn!

Hier loopt het dan altemael op, dat onze Jaeren, Maenden, ja elken dag moet wezen tot Godts glorie en onzer Ziele zaligheyd: hetwelk zal geschieden, zoo wy nauwkeurig letten op allen onzen handel: om dit te doen, laet ons altyd in de memorie houden deze lesse.

*Het leven schiet voor-by gelyk de Posten loopen,*
*En met een kist vol goud is niet een uer te koopen;*
*Tragt na de schoone Deugt als u den Tyd gebeurt,*
*'T dient nu te zyn gedaen, of 't word te laet betreurt.*

Diesvolgens zegge ik nog eens: *Dum Tempus habemus, operemur bonum, Terwylen wy den Tyd hebben, laet ons het goed doen:* en op deze maniere zullen wy ons voorzeker gelukkig maken: zoodan, betrouwende op den goeden wille *van mynen Lezer*, wensche ik hem allen voorspoed nae Ziel en Lichaem; dog zegge tegen alle die, dewelke nog steken in hunne verblindtheyd:

*Gy moogt alles kostbaer schatten,*
*Noyt kont gy den Tyd hervatten:*
*Die hem kwistig overbragt,*
*Word den armsten Mensch geägt.*

Digitized by Google

# E Y N D E.

*LEZER, zoo ik kom' te merken,*
*Eene zaek' dient nog gezyt,*
*Die den Geest ook kan versterken*
*In't besteden van den Tyd:*
*Eer g'uw zaken gaet beginnen,*
*Wat het zy of wezen mag,*
*Wilt beraden met uw zinnen.*
*Wat U dient op dezen Dag:*
*Wilt uw zaken overleggen*
*Met een ryp en kloek beraed;*
*Vat gy, wat het is te zeggen?*
*Dat g'op vaste voeten gaet:*
*Eer gy iets bestaet te maken,*
*Overdenkt het voorwerp wel,*
*Wat U dient van alle zaken:*
*Zeker 't is geen kinder-spel.*
*Zoo gy dan den Dag van heden*
*Hebt in Deugden omgebragt,*
*Met hem neerstig te besteden,*
*En op uwe Ziel gedagt:*
*Gaet dan morgen we'er beginnen*
*Met een onvermoeyde vlyt*
*Uwe pligt en staet beminnen,*
*Wel besteden uwen Tyd.*

Digitized by Google

*Wilt all' ydelheyd veragten,*
*Kwade lusten en plaisier,*
*Di'er véel' in onheyl bragten,*
*Vlugt Hooveerdigheyd en zwier:*
*Wilt uw' Naesten bystand geven,*
*Thoont hem een bereed gemoed,*
*Weest Zagtmoedig, stil van leven,*
*Dat U niets verflouwen doet.*
*Wilt maer tragten na die zaken*
*(Zaken van een vasten grond)*
*Die de ziel met Godt vermaken,*
*Maekt daer med' een vast verbond:*
*Zoo zult gy uw Maenden Jaren*
*Stiren tot een zeker wit,*
*Zoo zult gy veél Deugd vergâren:*
*Gy doet alles, doet gy dit.*
*En het Jaer dat wy beginnen*
*Zal uw dienen tot profyt,*
*Om Godt meer en meer te minnen,*
*Daer gy't al aen schuldig zyt:*
*Neemt in Dank myn klyn vermogen,*
*'K schenk' U dit met bly gelaat,*
*Hebt gy alles overwogen,*
*'K wensch' U, dat U alles baet.*
*Dit zult gy voor vast bekomen,*
*Als gy uwe Dagen sleyt;*
*Zoo gy wel hebt voorgenomen*
*Met te passen op den Tyd:*
*'T Jaer zal U een Jaer van vréden,*
*Jaer van overvloedigheyd,*
*Jaer van Peys en vrolykheden*
*Wezen tot Uw Zaligheyd.*

Digitized by Google

# GOEDKEURINGE.

DIt Boexken zal om sijn Aerdigheyd Geestigheyd ende Gestigtheyd mogen Gedrukt worden. Het behelst onder het Afbêldzel van Jupiters Onderzoek de Rekeninge die den Waeren Godt zal vragen van alle Menschen over den kwaden handel en wandel der zelve, als ook over het misbruyk van den Onwaerdeerlyken Tyd; ende de straffen die Godt bereyd heeft, ten-zy de Menschen hun beteren.

Dit stelt dit Boexken voor op eene aengename en vermakelijke Wyze; daerom zegge ik:

*Hic Liber Utilibus permiscet Dulcia: Punctum, Utile qui dulci miscuit, omne tulit.*

Datum Antverpiæ 5. 9bris 1772.

J. B. FIGHE' S. T. & J. U. L. Pastor Begg. Lib. Censor.

Imprimi potest. Actum Bruxellis hâc 9. 9bris 1772.

G. J. DE LIMPENS Consiliarius & Procurator Generalis.

Digitized by Google

# DRUK-FOUTEN

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Folio | 31 | 11 | Linie | *perlen* | leest | *peerlen* |
| | 45 | 17 | | *ee* | leest | *te* |
| | 46 | 26 | | *dit* | leest | *die* |
| | 77 | 20 | | *band en* | leest | *handen* |
| | 78 | 6 | | *dag* | leest | *dog* |
| | 78 | 17 | | *ven* | leest | *van* |
| | 87 | 27 | | *hunnn* | leest | *hunne* |
| | 91 | 15 | | *vecanti* | leest | *vacanti* |
| | 108 | 2 | | *een* | leest | *eenen* |
| | 126 | 19 | | *vor* | leest | *voor* |

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

93.756

Digitized by Google